

**LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA
ZIEMIA LUBAWSKA
NA LATA 2023-2030**

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
1. Nazwa LGD i forma prawna	3
2. Opis procesu tworzenia partnerstwa	3
3. Opis struktury LGD.....	6
4. Opis składu organu decyzyjnego	6
5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	6
6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD.....	7
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	8
1. Zwięzły opis obszaru	8
2. Mapa obszaru	8
3. Spójność obszaru LSR.....	9
ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	11
1. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania	11
2. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania	14
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	16
1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru	16
2. Określenie grup docelowych	23
3. Wsparcie lokalnych i ogólnych inicjatyw przez LGD	27
ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	28
ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI	38
1. Specyfikacja i opis celów.....	38
2. Cele z podziałem na źródła finansowania.....	42
3. Sposób realizacji przedsięwzięć.....	42
4. Określenie wskaźników celów	45
ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	28
1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych, sposób powstawania procedur, ich cele i założenia	47
2. Zasady ustalenia i zmian procedur	48
3. Innowacyjność i partnerstwo	50
4. Projekty grantowe, operacje własne	51
ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA	53
ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR	54
ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA	56
WYKAZ TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW.....	59
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	60
ZAŁĄCZNIKI DO LSR.....	61

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa LGD i forma prawna

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA ZIEMIA LUBAWSKA

Forma prawna: Stowarzyszenie specjalne, działające w szczególności na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015 poz. 1393 z późn. zm.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 r., poz. 378), ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U. poz. 412) (dalej PS WPR).

Nadzór nad LGD sprawuje Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

2. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Cele, data i inicjatorzy utworzenia LGD

Proces tworzenia partnerstwa na obszarze LGD Ziemia Lubawska rozpoczął się 27 marca 2006 r., kiedy to Stowarzyszenie zostało zarejestrowane jako Lokalna Grupa Działania na Rzecz Rozwoju Gmin Kurzętnik i Grodziczno pod numerem KRS 0000253650. Inicjatorem powstania Lokalnej Grupy Działania było Stowarzyszenie Młodych na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w Olsztynie, które realizowało umowę w ramach Schematu I Pilotażowego Programu LEADER+. W latach 2006 - 2008 LGD realizowało projekty dofinansowane z różnych źródeł. Od wiosny 2008 r. władze Stowarzyszenia podjęły starania skierowane na rozbudowanie partnerstwa. Dnia 6 listopada 2008 r. rozszerzono grupę o pięć gmin (gminę miejską Lubawa, gminę wiejską Lubawa, gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie, gminę wiejską Nowe Miasto Lubawskie oraz Rybno) i zmieniono nazwę LGD na obecną - Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska (dalej LGD Ziemia Lubawska). Kolejne rozszerzenie LGD o gminę Biskupiec miało miejsce 30 czerwca 2010 r.¹

Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia, **celem funkcjonowania jest działalność na rzecz wspierania i upowszechniania zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa obywatelskiego, rozwój gospodarki opartej na wiedzy, budowania partnerstwa i dialogu oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich i miejskich.**

Udział lokalnych podmiotów oraz zaangażowanie społeczne w przygotowaniu LSR opisano w Rozdziale III.1 *Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania*. Natomiast w celu zwiększenia zaangażowania społeczności lokalnej we wdrażanie LSR, LGD planuje przeprowadzanie spotkań informacyjnych, szkoleń przed planowanymi naborami wniosków w celu przygotowania potencjalnych Beneficjentów do aplikowania o środki. Ponadto w Biurze LGD prowadzone będzie indywidualne doradztwo, co zwiększy szansę sukcesu aplikowania. Szerszy **opis planowanych działań i kampanii, metod mających na celu włączenie społeczności lokalnej, jej animację, znajduje się w Planie Komunikacji**, stanowiącym załącznik nr 5 niniejszej Strategii.

Doświadczenie LGD

LGD Ziemia Lubawska realizuje założenia strategiczne z okresów programowania unijnego 2007 - 2013, 2014 - 2020 i w nowej perspektywie na lata 2023-2027 **LGD Ziemia Lubawska będzie kontynuować politykę prowadzoną w ramach interwencji LEADER opisaną w PS WPR.**

W okresie programowania 2014-2020 LGD Ziemia Lubawska realizowała działania w ramach *Lokalne Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na lata 2014-2020* na podstawie umowy o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność Nr 00012-6933-UM140010/15. Wówczas w ramach LSR wskazano trzy cele główne, którym przypisano cele szczegółowe. Rezultaty zaproponowanych przedsięwzięć pomogły likwidować przyczyny negatywnych zjawisk na obszarze objętym LSR, które zostały

¹ <http://lgdziemialubawska.pl/o-nas/> (dostęp 28.09.2022 r.)

zdiagnozowane w czasie przygotowywania dokumentu strategicznego. Przeprowadzone działania skupiły się na aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców Ziemi Lubawskiej, rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki.

Członkowie oraz organy Stowarzyszenia posiadają wieloletnie doświadczenie w pozyskiwaniu i realizacji projektów, w tym społecznych i infrastrukturalnych.

Doświadczenie LGD i NGO w realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnych:

1. LGD Ziemia Lubawska:

- 1) *Na zdrowko* - cel: organizacja imprezy zdrowotnej, połączonej z profilaktyką chorób nowotworowych. Projekt miał na celu promocję prowadzenia zdrowego i aktywnego trybu życia, umowa z: Fundacją „Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia”;
- 2) *Sprawni inaczej, kochani tak samo* - cel: organizacja Olimpiady sportowej dla osób niepełnosprawnych, w celu zmniejszenia wycofania społecznego tej grupy osób, zachęty do aktywnego działania, bez ograniczeń i bez względu na stopień sprawności; umowa z: Fundacją „Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia”;
- 3) *Edukacja poprzez podnoszenie świadomości biologicznej i ekologicznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym* - cel: organizacja spotkań w szkołach podstawowych w celu przeprowadzenia pogadanek z osobami opowiadającymi o ekologii i ochronie środowiska; umowa z: WFOŚiGW w Olsztynie;
- 4) *Kształtowanie wrażliwości ekologicznej u dzieci w wieku przedszkolnym* – cel: organizacja wycieczki do Brodnickiego Parku Krajobrazowego (Ośrodek Edukacji Ekologicznej Gaj-Grzmieć); umowa z: WFOŚiGW w Olsztynie;
- 5) *Ekologiczny Dzień Dziecka* – cel: ogłoszenie w ramach działalności własnej konkursu dla dzieci i łódzieży ze szkół podstawowych, pod nazwą „Świat za 100 lat” oraz organizacja prelekcji na temat ochrony środowiska; umowa z: WFOŚiGW w Olsztynie; LGD Ziemia Lubawska zawarła porozumienie o współpracy i razem z Lubawskim Centrum Aktywności Społecznej przeprowadziła wydarzenie, tj. dzień dziecka.
- 6) *Trzeba nieba i chleba* – cel: budowanie więzi, podnoszenie świadomości ekologicznej na temat zero waste oraz zrównoważonego rozwoju poprzez zaangażowanie mieszkańców Łąkorza, do dzielenia się praktyką i wiedzą o tradycyjnym wypieku chleba, do którego przygotowania wystarczą zakwas, mąka, sól i woda. umowa z: Fundacją ORLEN; LGD Ziemia Lubawska zawarła porozumienie o współpracy i razem ze Stowarzyszeniem Ochrony Przyrody i Dziedzictwa Kulturowego prowadzi projekt. Koniec projektu przewidziany na 30 czerwca 2023 r.

2. Organizacje pozarządowe:

- 1) *Ruchomości Rodzinne. Rzemiosło na Ziemi Lubawskiej* (Fundacja Inicjatyw Krajobrazowych Wybudowania) – cel: promowanie tradycji kulturowych i rzemiosła Ziemi Lubawskiej; umowa z: Zarządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego; Członek LGD ZL Marcin Zalewski jest Przewodniczącym Zarządu Fundacji Inicjatyw Krajobrazowych Wybudowania;
- 2) *Prace porządkowe i dokumentacyjne na cmentarzu ewangelickim w Biskupcu* (Stowarzyszenie Dla Ostrowitego i Okolic „Iskra Wzajemności”) – cel: uprzątnięcie terenu cmentarza odsłaniając niewidoczne nagrobki i mogiły, odczytywanie zachowanych zapisów w celu stworzenia bazy, która pozwoli na poszukiwania przodków; umowa z: Narodowym Instytutem Dziedzictwa; Członek LGD ZL Ewa Adamczak jest wiceprezesem Stowarzyszenia Dla Ostrowitego i Okolic „Iskra Wzajemności”;
- 3) *Hartowiec* – na ziemi biskupów lubawskich (Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Hartowiec) – cel: tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie regionalnym, lokalnym i krajowym poprzez finansowe wsparcie realizacji projektów upowszechniających dorobek kultury i zwiększających obecność kultury w życiu społecznym; umowa z: Narodowym Centrum Kultury w Warszawie. Członek LGD ZL Bogusław Łukwiński jest członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Wsi Hartowiec.

Doświadczenie LGD Ziemia Lubawska w realizacji projektów partnerskich:

- 1) *VIII Festiwal Chleba Ziemi Lubawskiej* (Stowarzyszenie Ochrony Przyrody i Dziedzictwa Kulturowego - organizator) – cel: promowanie tradycji kulturowych; umowa z: Zarządem Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim; Organizator, reprezentowany przez Pana Jana Ostrowskiego członka stowarzyszenia LGD

Ziemia Lubawska, podpisał dnia 29.04.2022 r. porozumienie ws. realizacji partnerskiej z LGD ZL tego projektu;

- 2) *Dni Przedsiębiorczości 2022* - cel: wzrost kompetencji w zakresie wielojęzyczności i przedsiębiorczości oraz kompetencji obywatelskich uczniów. Organizator wydarzenia: Akademicki Zespół Placówek Oświatowych pozyskał fundusze na realizację projektu międzynarodowego w ramach przedsięwzięcia „Unia- moja szansa na rozwój”. Zaprosił do partnerstwa w ramach jednego elementu zadania przedsięwzięcia „Unia- moja szansa na rozwój”, Lokalną Grupę Działania Ziemia Lubawska i zawarł dnia 02.09.2022 stosowne porozumienie.
- 3) *Mistrzostwa Ziemi Lubawskiej w Tenisie Ziemnym* – cel: rywalizacja drużynowa pomiędzy miejscowościami wchodzącymi w skład historycznej Ziemi Lubawskiej, partner: Lubawskie Towarzystwo Tenisowe LAVER; Organizator LGD Ziemia Lubawska. Porozumienie z dnia 01.07.2022 r.
- 4) *Nowy profil usług w Klubie Integracji Społecznej w Kurzętniku* – cel: wspieranie osób wykluczonych społecznie i zawodowo, a także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich rodzin w reintegracji społecznej, aktywizacji zawodowej poprzez stworzenie nowego profilu usług reintegracyjnych, podnosząc umiejętności społeczne i kwalifikacje zawodowe, lider projektu: Gmina Kurzętnik, partner I: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku, partner II - Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska, partner III - Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim; Porozumienie z dnia 07.01.2019 r.
- 5) *Aktywni Seniorzy* - cel: Organizacja sześciu spotkań w gminach członkowskich w zakresie zastosowania lokalnych ziół i kwiatów w przypadku chorób związanych z okresem starzenia, partner: Spółdzielnia Socjalna „Herbarium”; Lider LGD Ziemia Lubawska. Porozumienie z dnia 01.06.2018 r.
- 6) *Mikołajki dla osób niepełnosprawnych* – cel: Spotkanie świąteczne skierowane dla do osób o różnym stopniu niepełnosprawności, Lider LGD Ziemia Lubawska, partner wiodący: Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych z siedzibą w Grodzicznie; Porozumienie z dnia 25.10.2017 r.

Stopień realizacji budżetu LSR LGD Ziemia Lubawska zgodnie z ostatnim zawartym aneksem do umowy ramowej, przez wnioski wybrane do dofinansowania przez LGD, dla których została wypłacona pomoc finansowa wynosi 67,25 %. Umowy podpisane na 85,69 % (stan na 05.05.2023r.)

Doświadczenia kadr

W celu właściwego funkcjonowania Stowarzyszenia utworzone jest Biuro, które znajduje się obecnie w Lubawie (województwo warmińsko-mazurskie) i kieruje pracami organizacyjnymi i przygotowawczymi. Szczegółowy podział zadań poszczególnych pracowników Biura, opis obowiązków i kompetencji, nabór pracowników zostały opisane w „Regulaminie Biura Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska”. W Biurze **zatrudnieni są wykwalifikowani pracownicy posiadający doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym lub lokalnym**. Wiedza i doświadczenie osób (Dyrektor Biura, Specjalista ds. doradztwa, animacji lokalnej oraz projektów współfinansowanych z funduszy UE i krajowych, Specjalista ds. administracji, doradztwa, rachunkowości i kadr biura) zaangażowanych do pełnienia wybranych funkcji w organach/Biurze LGD odpowiadają w pełni zakresowi merytorycznemu LSR. Pracownicy Biura **realizują działania z zakresu animacji lokalnej i współpracy** (szkolenia i warsztaty tematyczne, spotkania informacyjno-konsultacyjne w poszczególnych gminach członkowskich, punkt informacyjno-konsultacyjny w Biurze LGD, akcje promocyjne, konferencje, wydawnictwa (broszury, ulotki), materiały promocyjne, ogłoszenia prasowe), udzielają bezpłatnego doradztwa, pomocy w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej oraz pomocy w rozliczaniu projektów w zakresie objętym instrumentem RLKS. Szczegółowy podział zadań pracowników Biura i sposób pomiaru jakości doradztwa określa Regulamin Biura. Ponadto Biuro LGD przygotowuje Plan szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników Biura LGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji. Jakość pracy Biura LGD Ziemia Lubawska jest oceniana w procedurze śródkresowej ewaluacji wewnętrznej (opisano w Rozdziale X: *Monitoring i ewaluacja*).

Biuro LGD Ziemia Lubawska jest wyposażone w telefon z dostępem do sieci telekomunikacyjnej, w sprzęt biurowy i komputerowy z dostępem do sieci Internet, gwarantuje bezpieczne przechowywanie dokumentacji związanej z wyborem operacji lub grantobiorców, zgodnie z przepisami RODO.

3. Opis struktury LGD

Strukturę Stowarzyszenia LGD Ziemia Lubawska tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna oraz Biuro Stowarzyszenia. Zakres kompetencji poszczególnych władz Stowarzyszenia został odpowiednio sprecyzowany w dokumentach wewnętrznych regulujących funkcjonowanie Stowarzyszenia. **Kadencja Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady trwa 3 lata.**

Statut LGD potwierdza **inkluzywny charakter działalności stowarzyszenia**, który przewiduje otwartość Stowarzyszenia na nowych członków oraz kadencyjność organów stowarzyszenia. Ponadto na stronie internetowej są informacje zachęcające do pozostania członkiem Stowarzyszenia wraz z niezbędnymi wzorami dokumentów. **Członkami LGD są przedstawiciele instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych (co najmniej po jednym przedstawicielu odnośnej grupy interesu z każdej gminy).**

4. Opis składu organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym LGD Ziemia Lubawska jest Rada. Sposób powoływania, zmian w składzie oraz kompetencje Rady określa Statut. Rada wybierana jest przez Walne Zebrania Członków. Zgodnie z art.4 ust.3 pkt. 4 ustawy o RLKS **do kompetencji Rady należy przede wszystkim dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, a także ustalanie przyznanej kwoty wsparcia.** Szczegółowe regulacje dotyczące wyboru i oceny operacji oraz zasady i procedury funkcjonowania Rady są zapisane w Regulaminie Rady przyjętym przez Walne Zebranie Członków LGD. Dokumenty te zapewniają przejrzystość i bezstronność decyzji podejmowanych przez Radę.

Struktura Rady LGD Ziemia Lubawska, jako organu decyzyjnego spełnia wymogi trójsektorowości oraz parytetu stanowiącego zgodnie z art. 31 ust. 2 lit. b rozporządzenia 2021/1060 - **żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.**

Liczebność organu Rady LGD Ziemia Lubawska wynosi od 7 do 11 osób i została ustalona na podstawie publicznej debaty, a następnie wpisana do Statutu Stowarzyszenia w § 24. Na dzień uchwalenia LSR Rada liczy 9 osób, w tym sektorze publicznym 3 osoby, społecznym 4 osoby oraz gospodarczym 2 osoby. **W składzie organu decyzyjnego znajdują się m.in.: 1 osoba powyżej 60 roku życia, 2 osoby reprezentujące OSP, 1 osoba z niepełnosprawnością, 3 kobiety. Członek Rady nie jest jednocześnie członkiem organu kontroli wewnętrznej ani Zarządu ani pracownikiem LGD.**

W celu zapewnienia sprawnego, przejrzystego i rzetelnego wyboru operacji oraz zapewnienia wysokiego poziomu wiedzy i podnoszenia kompetencji członków Rady, będą podejmowane następujące działania:

- szkolenia członków organu decyzyjnego;
- wprowadzony zostanie system weryfikacji wiedzy członków Rady w zakresie zapisów LSR, jak również ocenianych wniosków;
- w przypadku wystąpienia rażącej rozbieżności oceny w ramach kryteriów oceny Przewodniczący wzywa członków Rady do ponownej analizy dokonanej oceny. W razie konieczności odbywa się dyskusja;
- na początku posiedzenia członkowie Rady będą podpisywać oświadczenia, że zapoznali się z ocenianymi wnioskami przed posiedzeniem dotyczącym wyboru;
- podczas posiedzeń Rady jest kworum i zachowany parytet sektorowy.

Proces decyzyjny zostanie opisany szczegółowo w Procedurach wyboru i oceny operacji.

5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Proces decyzyjny w zakresie RLKS jest głównym zadaniem Rady LGD: to ona dokonuje, na podstawie kryteriów wyboru, oceny i wyboru wniosków złożonych do LGD w ramach wdrażania LSR lub projektów własnych LGD. Kryteria wyboru były opracowywane przy współudziale mieszkańców z wykorzystaniem narzędzi partycypacyjnych.

Ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Ten parytet jest zachowany każdorazowo na etapie głosowania nad wyborem konkretnej operacji. Prowadzony jest *Rejestr interesów członków Rady* pozwalający na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami i poszczególnymi projektami. Szczegółowy sposób wyboru operacji do dofinansowania w ramach LSR i głosowania określa Regulamin Rady.

Relacje między członkami LGD są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji, co najmniej w odniesieniu do:

- zasady przejrzystej komunikacji polegającej na dzieleniu się informacjami o znaczeniu formalnym,
- częstej praktyki pracy w zespołach, które tworzą różni członkowie LGD, w zależności od sposobu reprezentacji, wiedzy i doświadczenia, czy kompetencji branżowych,
- częstego korzystania z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji,
- stosowania przyjaznych dla odbiorcy form komunikacji - z uwagi na fakt zmniejszania śladu węglowego dokumenty, projekty uchwał, projekty pism, prezentacje, plakaty, zaproszenia itp., przekazywane są w formie elektronicznej,
- komunikacji nieformalnej odbywającej się poprzez media społecznościowe, komunikatory i w kuluarach organizowanych przez LGD ZL spotkań, szkoleń, itp.,
- stosowanej zasady, że walne zebranie członków może być zwoływane także na wniosek wąskiej grupy członków LGD: z własnej inicjatywy Zarządu lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej, lub na pisemny wniosek 1/3 liczby członków Stowarzyszenia,
- otwartości LGD Ziemia Lubawska na inicjatywy członków LGD - istnieje możliwość zgłaszania propozycji/inicjatyw/ partnerstw przez funkcjonujący on-line na stronie internetowej „formularz na pomysł, projekt”, ponadto zgłoszeń można dokonywać pisemnie lub mailem, kierując je na adres Biura,
- weryfikacji nowych, zgłaszanych pomysłów/inicjatyw nawet wykraczających poza LSR (co może wymusić zmianę zapisów LSR) i informacja zwrotna dla zgłaszającego z wynikiem/uzasadnieniem.

6. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

Najważniejszym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGD Ziemia Lubawska jest Statut. Pozostałe dokumenty wewnętrzne uwzględniają zasady działania Stowarzyszenia.

Tabela 1. Dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD Ziemia Lubawska

Rodzaj dokumentu	Sposób uchwalania i aktualizacji	Regulowane kwestie
Statut	Walne Zebranie Członków	forma prawna, cele i sposoby ich realizacji, zasady członkostwa, organy i ich kompetencje, w tym zasady uchwalania regulaminów pracy organów
Regulamin Rady	Walne Zebranie Członków	członkowie Rady, przygotowanie i zwoływanie posiedzeń Rady, ocena wniosków, głosowanie
Regulamin Zarządu	Walne Zebranie Członków	członkowie Zarządu, kompetencje Zarządu, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń
Regulamin Komisji Rewizyjnej	Walne Zebranie Członków	Kompetencje członków Komisji Rewizyjnej
Regulamin Biura LGD	Zarząd	Organizacja i zasady funkcjonowania Biura LGD oraz zakres działania i kompetencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://lgdziemialubawska.pl/dokumenty-wlasne-lgd-zl/>

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

1. Zwięzły opis obszaru

Obszar działania LGD Ziemia Lubawska to obszar spójny przestrzennie i administracyjnie obejmujący 6 gmin wiejskich oraz 2 gminy miejskie w województwie warmińsko-mazurskim. **Powierzchnia całego obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska (dalej LSR LGD ZL) wynosi 1 095 km² i na koniec 2020r. zamieszkiwało ją 70 742 osoby.** W żadnym mieście należącym do LGD Ziemia Lubawska liczba mieszkańców nie przekracza 20 tys.

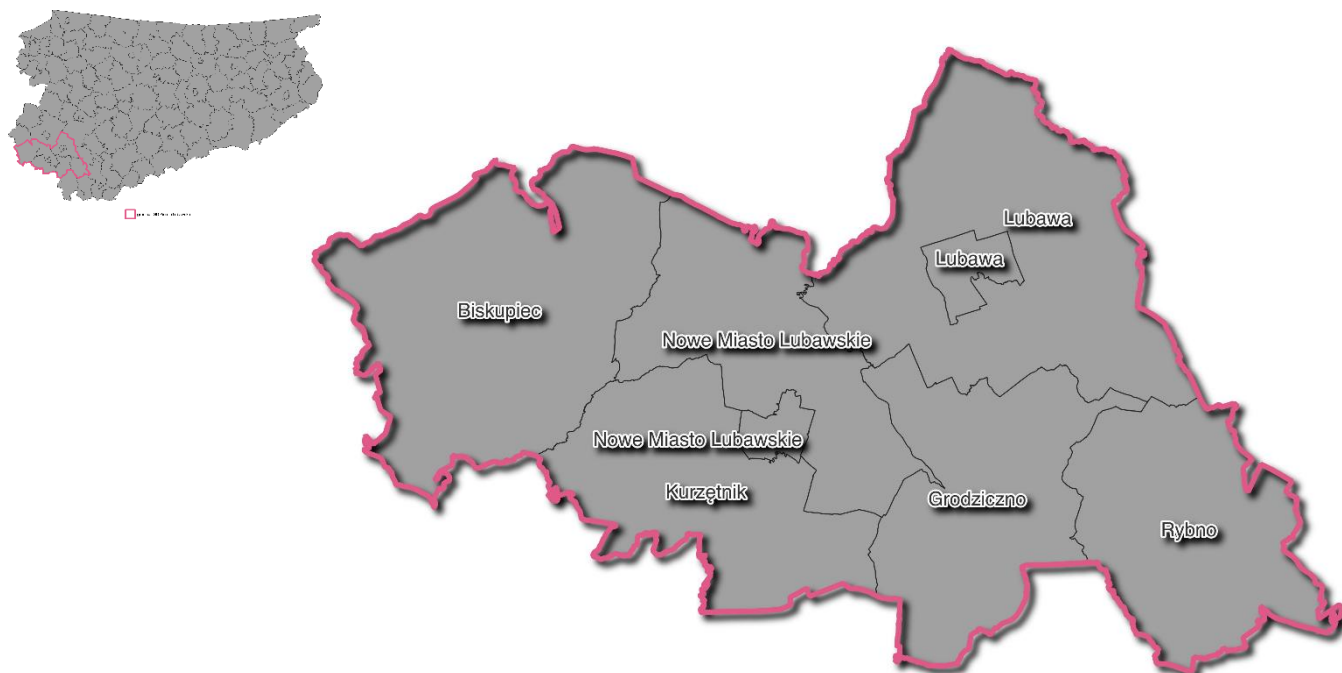
Tabela 2. Charakterystyka obszaru LGD Ziemia Lubawska

Lp.	Nazwa gminy	Typ gminy	Powiat	Powierzchnia gminy	Liczba mieszkańców na dzień 31.12.2020
1	Rybno	wiejska	działdowski	148	6 878
2	Lubawa	miejska	iławski	17	10 626
3	Lubawa	wiejska	iławski	236	10 422
4	Biskupiec	wiejska	nowomiejski	242	8 880
5	Grodziczno	wiejska	nowomiejski	154	6 050
6	Kurzętnik	wiejska	nowomiejski	149	8 985
7	Nowe Miasto Lubawskie	miejska	nowomiejski	11	10 521
8	Bratian*	wiejska	nowomiejski	138	8 380
RAZEM				1 095 km ²	70 742 osoby

Źródło: opracowanie na podstawie BDL, GUS (13.03.2023 r.)

* Z dniem 1 stycznia 2026 r., na podstawie § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2025 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany nazwy gminy (Dz.U. 2025 poz. 1046), nazwa dotychczasowej gminy wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie uległa zmianie na Gmina Bratian.

2. Mapa obszaru

Źródło: opracowanie własne

3. Spójność obszaru LSR

Wewnętrzną spójność obszaru LGD Ziemia Lubawska przedstawia poniższa tabela, która została poprzedzona opracowaniem *Diagnozy społeczno-gospodarczej obszaru LGD Ziemia Lubawska*. Dokument został poddany konsultacjom społecznym (z Zespołem Roboczym, wywieszony na stronie internetowej LGD Ziemia Lubawska, zebrano uwagi na przygotowanym formularzu, omówiony na spotkaniach w każdej gminie i spotkaniach sektorowych). Ponadto uwzględniono wyniki ankiet i wywiadów pogłębionych.

Obszar LGD Ziemia Lubawska jest spójny wewnętrznie pod względem: społecznym, gospodarczym i środowiskowym.

Tabela 3. Spójność wewnętrzna obszaru

Spójność	Czynniki
Spoleczna	Niekorzystna prognoza demograficzna - depopulacja (zmniejszająca się liczba ludności), starzejące się społeczeństwo. Migracje zarobkowe do większych ośrodków. Ograniczone możliwościami wychowania przedszkolnego i żłobkowego. Niewystarczająca infrastruktura i oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna dla wszystkich grup społecznych. Niewystarczająca infrastruktura socjalna dla osób starszych. Słaba integracja społeczna mieszkańców (starzejące się KGW). Wykluczenie komunikacyjne mieszkańców. Wielokulturowość mieszkańców (ludność napływowa), a zarazem patriotyzm lokalny. Wspólne potrzeby i oczekiwania.
Gospodarcza	Mała liczba miejsc pracy na terenach wiejskich. Wysoka stopa bezrobocia (liczona jako udział osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym). Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób poniżej 35 roku życia. Utrudnionego dostępu do rynku pracy (kobiety, w szczególności opiekujące się dziećmi i osobami starszymi w rodzinie, osoby z niepełnosprawnościami). Stosunkowo niski poziom dochodów mieszkańców. Mała aktywność gospodarcza mieszkańców. Mała rozpoznawalność turystyczna gmin LGD Ziemia Lubawska. Większość gmin ma charakter rolniczy.
Środowiskowa	Duża zasobność lasów, jezior, cieków wodnych, obszarów prawnie chronionych, w tym NATURA 2000. Cieki wodne (Drwęca i jej dopływy: Gizela, Sandela, Wel, Ławka, Skarlanka) tworzą naturalny szlak wodny, który jest potencjałem do zwiększenia turystyki. Niewielki procent wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym.

	Istotne zagrożenia dla jakości powietrza związane z koniecznością godzenia rozwoju społeczno – gospodarczego gmin z ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.0
--	--

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania

LSR LGD Ziemia Lubawska została opracowana przy aktywnym udziale lokalnej społeczności, nadając jej tym samym oddolny charakter. LSR została wypracowana metodą partycypacyjno-ekspercką, która zakładała współpracę ekspertów ze społecznością lokalną z pracownikami Biura na każdym etapie budowy strategii. Koordynacją prac nad LSR zajmował się specjalnie do tego powołany Uchwałą Zarządu Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska nr 29/2022 z dnia 04.08.2022 r. **Zespół Roboczy ds. Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2030**. Metody/techniki partycypacyjne wykorzystane podczas opracowania LSR:

- **Badanie CAWI** (badanie ankietowe) zostało zrealizowane w terminie 18.08-30.09.2022 r. Ankieta była dostępna w wersji online i papierowej. Informacja o badaniu ankietowym znalazła się m.in. na stronie internetowej LGD Ziemia Lubawska oraz urzędów gmin i miast, w mediach społecznościowych, natomiast wersja papierowa była możliwa do wypełnienia w instytucjach publicznych oraz na spotkaniach konsultacyjnych. W celu dotarcia z badaniami do osób starszych poproszono parafie o komunikat podczas mszy św. W wyniku badań otrzymano 257 wypełnionych ankiet (online - 194 i w wersji papierowej - 63). W badaniu wzięło udział 171 osób z sektora społecznego, 58 z publicznego oraz 28 z sektora gospodarczego. Największą grupą ankietowanych były osoby pracujące (z wyłączeniem samozatrudnienia) (174 osoby), a najmniejszą emeryci/renciści (7 osób).
- **Spotkania konsultacyjne** odbyły się w każdej gminie i miastach na obszarze LSR w okresie 12-28.09.2022 r. Spotkania miały **charakter otwarty**. W spotkaniach wzięły udział 54 osoby, przedstawiciele różnych środowisk reprezentujący odmienne interesy oraz sektory: społeczny, gospodarczy i publiczny. Każde spotkanie poświęcone było przedstawieniu m.in. wyników *Diagnozy społeczno-gospodarczej LGD Ziemia Lubawska*, do której uczestnicy mogli zgłaszać swoje uwagi, które następnie były analizowane podczas dyskusji i akceptowane bądź odrzucane; zidentyfikowano grupy defaworyzowane ze względu na dostęp do rynku pracy oraz grupy docelowe, do których powinny być skierowane działania zaplanowane w LSR. Podczas spotkań przeprowadzano dyskusje nt. problemów i potrzeb mieszkańców, jak również niezbędnych operacji, które pozwoliłyby na rozwój gmin oraz kompetencji. Ponadto wspólnie z uczestnikami opracowywano analizę SWOT. W dniach 12-13.10.2022r. zostały zorganizowane w Lubawie **trzy spotkania sektorowe**: gospodarczy z przedsiębiorcami, w tym zajmującymi się turystyką oraz z rolnikami; publiczny z przedstawicielami urzędów gmin i miast, MOPS/GOSP, urzędów pracy; społeczny z przedstawicielami NGO. Przedstawiono wyniki spotkań konsultacyjnych, dyskutowano nt. problemów poszczególnych grup. W spotkaniach wzięło udział 16 osób. Dodatkowo 23 maja 2023 r. odbyło się spotkanie ze społecznością lokalną, które miało na celu **przedstawienie wypracowanych założeń LSR**: celów, budżetu, Planu Komunikacji, założeń do procedur i kryteriów.
- **Badania IDI** (badanie polegające na bezpośredniej rozmowie badacza z pojedynczym respondentem) były realizowane w okresie 12.10-28.10.2022 r. i opierały się na rozmowie ekspertów z poszczególnymi przedstawicielami sektorów w każdej gminie. Respondenci wskazywali problemy, potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszaru oraz szanse rozwoju miejscowości poprzez wskazanie konkretnych przedsięwzięć.
- **Fiszki projektowe** – zostały zamieszczone na stronie internetowej, rozdawane były podczas spotkań z mieszkańcami, w rezultacie zebrano 111 szt. pomysłów mieszkańców do wpisania w LSR.
- **Analiza przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji** - zebrane informacje i opinie pozwoliły na wyciągnięcie wniosków dla określenia celów LSR, przedsięwzięć i rozplanowania budżetu na ich realizację.
- **Konsultacje poszczególnych części LSR** z mieszkańcami, całość dokumentu w wersji papierowej była dostępna w Biurze LGD. Zebrane uwagi zostały przeanalizowane pod kątem przyjęcia lub odrzucenia.

Projekt dokumentu LSR był konsultowany z Grupą Roboczą, a 16 maja 2023 r. na spotkaniu z Zarządem. Po wprowadzeniu uwag, **LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023-2030 został przyjęty uchwałą Walnego Zebrania Członków 31 maja 2023 r. Uchwała nr II/1/2023.**

Na etapie tworzenia LSR uwzględniono zasady horyzontalne, określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Tabela 4. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania

Wyszczególnienie etapów	Sposób zaangażowania zainteresowanych stron	Zainteresowane strony	Metoda/technika partycypacyjna	Dane z konsultacji społecznych, które wykorzystane zostały do opracowania LSR	Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji
Opracowanie Diagnozy społeczno-gospodarczej obszaru LGD Ziemia Lubawska	Powołanie Zespołu Roboczego i akceptowanie poszczególnych etapów opracowania LSR. Spotkania online Zespołu Roboczego. Czynny udział sektora publicznego, społecznego (KGW, OSP, NGO, mieszkańców, w tym osoby młode i starsze) i gospodarczego w badaniu CAWI, w spotkaniach konsultacyjnych i sektorowych.	Lokalni liderzy i przedsiębiorcy. Społeczność lokalna (m.in. osoby młode i seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji). Członkowie organizacji pozarządowych (KGW, OSP, NGO). Przedstawiciele sektora publicznego. Członkowie Rady i Zarządu oraz pracownicy Biura LGD.	Mapowanie interesariuszy. Badanie CAWI. Spotkania Zespołu Roboczego. Spotkania konsultacyjne. Spotkania sektorowe. Desk research - analiza danych statystycznych i innych dostępnych źródeł (raporty gmin, PUP ² , MOPS/GOPS ³). Konsultacja <i>Diagnozy</i> .	Wyszczególnienie kluczowych problemów/barier w rozwoju obszaru. Wskazanie grup docelowych, w tym osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, w szczególności wracające na rynek pracy, osób z niepełnosprawnościami, osób poszukujących pracy), osoby młode oraz seniorzy.	Uwzględnienie w LSR wskazanych problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych (więcej w Rozdziale IV.1). Wybór grup docelowych, w tym osób w niekorzystnej sytuacji (w Rozdziale IV.2).
Analiza potrzeb	Spotkania online Zespołu Roboczego. Czynny udział sektora publicznego, społecznego (KGW, OSP, NGO, mieszkańcy, w tym osoby młode i starsze) i gospodarczego w badaniu CAWI i IDI oraz w spotkaniach	Lokalni liderzy i przedsiębiorcy. Społeczność lokalna (m.in. osoby młode i seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji). Członkowie organizacji pozarządowych (KGW, OSP, NGO).	Mapowanie interesariuszy. Badanie CAWI. Spotkania Zespołu Roboczego. Spotkania konsultacyjne. Punkt Konsultacyjny LSR.	Wyszczególnienie potrzeb mieszkańców, podmiotów gospodarczych, gmin i miast będącymi członkami Stowarzyszenia LGD Ziemia Lubawska.	Uwzględnienie w LSR potrzeb mieszkańców w celach i przedsięwzięciach LSR (w Rozdziale IV.1, IV.2, VI).

² Powiatowe Urzędy Pracy w Działdowie, Iławie oraz Nowym Mieście Lubawskim³ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybnie, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Lubawa, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubawie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim, Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Nowe Miasto Lubawskie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Biskupcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzicznie

	konsultacyjnych i sektorowych. Punkt Konsultacyjny LSR.	Przedstawiciele sektora publicznego. Członkowie Rady i Zarządu oraz pracownicy Biura LGD.	Spotkania sektorowe. Badanie IDI. Analiza dokumentów planistycznych.		
Identyfikacja szans	Spotkania online Zespołu Roboczego. Czynny udział sektora publicznego, społecznego (KGW, OSP, NGO, mieszkańcy, w tym osoby młode i starsze) i gospodarczego w badaniu CAWI i IDI oraz w spotkaniach konsultacyjnych i sektorowych. Punkt Konsultacyjny LSR.	Lokalni liderzy i przedsiębiorcy. Społeczność lokalna (m.in. osoby młode i seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji). Członkowie organizacji pozarządowych (KGW, OSP, NGO). Przedstawiciele sektora publicznego. Członkowie Rady i Zarządu oraz pracownicy Biura LGD.	Mapowanie interesariuszy. Badanie CAWI. Spotkania Zespołu Roboczego. Spotkania konsultacyjne. Punkt Konsultacyjny LSR. Spotkania sektorowe. Badanie IDI.	Analiza SWOT.	Uwzględnienie w LSR wskazanych mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń w analizie SWOT oraz wypracowanie celów i przedsięwzięć (w Rozdziale IV.1, VI, VIII).
Określenie celów	Spotkania online Zespołu Roboczego. Czynny udział sektora publicznego, społecznego (KGW, OSP, NGO, mieszkańcy, w tym osoby młode i starsze) i gospodarczego w badaniu CAWI i IDI oraz w spotkaniach konsultacyjnych i sektorowych. Punkt Konsultacyjny LSR.	Lokalni liderzy i lokalni przedsiębiorcy. Społeczność lokalna (m.in. osoby młode i seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji). Członkowie organizacji pozarządowych (KGW, OSP, NGO). Przedstawiciele sektora publicznego. Członkowie Rady i Zarządu oraz pracownicy Biura LGD.	Mapowanie interesariuszy. Badanie CAWI. Badanie IDI. Konsultowanie celów na stronie internetowej. Spotkanie konsultacyjne (23.05.2023r.). Punkt Konsultacyjnym LSR. Zbieranie fiszek projektowych.	Priorytetowe cele rozwoju. Kluczowe przedsięwzięcia. Preferowane kryteria wyboru projektów.	Uwzględnienie w LSR wskazanych celów i przedsięwzięć, kryteria wyboru operacji (w Rozdziale VI, VII, VIII).

Źródło: opracowanie własne

2. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania

W proces tworzenia LSR były zaangażowane przede wszystkim stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, przedsiębiorcy, ale również mieszkańcy obszaru LGD Ziemia Lubawska, w tym osoby młode. Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska dołożą wszelkich starań, aby ich aktywność była utrzymana na etapie wdrażania LSR. Poniższej przedstawiono najważniejsze działania, jakie będą podejmowane podczas wdrażania i realizacji LSR w celu osiągnięcia założonych celów i wskaźników LSR LGD Ziemia Lubawska.

Tabela 5. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania

Wyszczególnienie	Działania
Informowanie społeczności lokalnej o wdrażaniu LSR	Opracowanie i realizacja Planu Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023-2030 (opis pod tabelą). Udział LGD Ziemia Lubawska w imprezach, wydarzeniach - im większa obecność LGD w życiu społeczności, tym większa rozpoznawalność i większa skuteczność w promowaniu i realizacji LSR. Konsultacje LSR ze społecznością lokalną przy jej aktualizacji.
Informowanie o LSR szerszej społeczności lokalnej oraz mobilizowanie biernych interesariuszy do realizacji LSR	Opracowanie i realizacja Planu Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska. Analiza sytuacji lokalnej. Budowanie zaufania. Udział LGD Ziemia Lubawska w imprezach, wydarzeniach - im większa obecność LGD w życiu społeczności, tym większa ich rozpoznawalność i większa skuteczność w promowaniu i realizacji LSR. Animowanie mieszkańców do zgłaszania pomysłów/inicjatyw na stronie internetowej LGD Ziemia Lubawska oraz podczas spotkań/szkoleń/warsztatów oraz przy okazji zmiany LSR. Weryfikacja nowych, zgłaszanych pomysłów/inicjatyw nawet wykraczających poza LSR (co może wymusić zmianę zapisów LSR) i informacja zwrotna z wynikiem dla zgłaszającego. Pomoc potencjalnym beneficjentom w rozwijaniu własnych pomysłów, poprzez świadczenie bieżącego bezpłatnego profesjonalnego doradztwa. Działania animacyjne poprzez projekty grantowe (więcej: Rozdział VII.4 <i>Projekty grantowe, operacje własne</i>). Czytelna forma komunikacji.
Wdrażanie partnerskiej współpracy członków w realizację LSR	Relacje między członkami LGD na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji (więcej w Rozdziale I.5. <i>Związła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym</i>).
Rozwijanie współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenie zainteresowania, a docelowo realizacją projektów partnerskich	Budowanie zaufania. Promocja i budowa marki LGD Ziemia Lubawska. Wspieranie realizacji projektów partnerskich poprzez wyszukiwarke partnerów na stronie LGD Ziemia Lubawska (formularz „Masz pomysł na projekt?”, gdzie można opisać pomysł na projekt lub współpracę). Animowanie mieszkańców/ podmiotów do zgłaszania pomysłów/inicjatyw operacji/projektów partnerskich na stronie internetowej LGD Ziemia Lubawska, mediach społecznościowych oraz podczas spotkań/szkoleń/warsztatów oraz przy okazji zmiany LSR. Weryfikacja nowych, zgłaszanych pomysłów/inicjatyw nawet wykraczających poza LSR (co może wymusić zmianę zapisów LSR) i informacja zwrotna dla zgłaszającego z uzasadnieniem tego wyniku. Wspieranie współpracy z innymi podmiotami tj. animowanie podmiotów z obszaru LGD do współpracy z innymi podmiotami (nie tylko z obszaru LGD) poprzez szkolenia, spotkania, dobre praktyki. Organizacja konkursu na projekty w partnerstwie z partnerem krajowym lub zagranicznym.

	Premiowanie operacji/projektów realizowanych w partnerstwie (więcej w Rozdziale VII.2 <i>Zasady ustalania i zmian procedur</i>).
Animacja społeczności na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych	Kampania informacyjno-edukacyjna, współpraca z instytucjami wspierającymi innowacje, kryteria premiujące, kampania informacyjna o efektach realizacji LSR (więcej w Rozdziale VII.3 <i>Innowacyjność i partnerstwo</i> oraz w Rozdziale VII.2 <i>Zasady ustalania i zmian procedur</i>).

Źródło: opracowanie własne

W procesie tworzenia i wdrażania LSR ważna jest obustronna komunikacja, polegająca na wymianie informacji między LGD oraz zainteresowanymi podmiotami i mieszkańcami obszaru, której efektem będzie prawidłowa realizacja LSR. W tym celu opracowano **Plan Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023-2030, który stanowi załącznik nr 5 do LSR.**

Zakres Planu Komunikacji: cele komunikacji, działania komunikacyjne adekwatne do celów, adresatów i środki przekazu, których LGD będzie używało w przekazywaniu informacji na poszczególnych etapach wdrażania LSR. Ponadto dokument określa zakładane wskaźniki, planowane efekty działań komunikacyjnych oraz sposób badania efektywności metody, częstotliwość monitoringu i ewaluacji oraz budżet przewidziany na realizację Planu Komunikacji. Dokument będzie poddawany systematycznej ocenie w ramach bieżącego monitoringu i corocznych badań ewaluacyjnych przeprowadzanych przez LGD. Jeżeli podczas badań, LGD zaobserwuje problemy i zagrożenia realizacji założonych celów i wskaźników w LSR, zostaną wdrożone działania naprawcze.

Dokument *Plan Komunikacji* przygotowany został przez LGD Ziemia Lubawska uwzględniając wyniki konsultacji (badań ankietowych) ze społecznością lokalną oraz wyniki badań własnych (ewaluacyjnych). Ponadto był skonsultowany z mieszkańcami (spotkanie konsultacyjne - 23.05.2023r.), w tym grupami docelowymi LSR.

Odbiorców planowanych działań komunikacyjnych można podzielić na trzy grupy:

1. Mieszkańcy LSR;
2. Wnioskodawcy/beneficjenci i potencjalni Wnioskodawcy/beneficjenci;
3. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR:
 - Osoby należące do grupy w niekorzystnej sytuacji (kobiety w szczególności wracające na rynek pracy, osoby z niepełnosprawnościami, osoby poszukujące zatrudnienia);
 - Osoby młode i seniorzy;
 - Przedsiębiorcy i rolnicy.

Zebrane dane pozwoliły na zaplanowanie działań komunikacyjnych, które odpowiadają potrzebom odbiorcom, w tym grupie szczególnie istotnej z punktu widzenia realizacji LSR i zaplanowanie odpowiednich środków przekazu, aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych i oprócz spotkań, szkoleń, mediów elektronicznych i papierowych będą **wykorzystywane środki przekazu** takie jak: - tablica ogłoszeń w instytucjach wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z informacjami dot. doradztwa, w tym online/spotkania dla osób należących do grupy w niekorzystnej sytuacji; - szkolne media społecznościowe - dla osób młodych; - tablica parafialna, ogłoszenia w instytucjach opiekującymi się seniorami, kluby seniora, NGO - dla osób starszych; - social media, e-mail marketing - dla przedsiębiorców, - wystawy i targi rolnicze, social media, e-mail marketingi - dla rolników.

Oprócz wskazanego powyżej zaangażowania w proces realizacji LSR, **zaplanowano udział społeczności lokalnej w następujących zadaniach wykorzystując metody partycypacyjne:**

1. **monitorowanie i ocena realizacji strategii:** spotkania konsultacyjne, komunikacja twarzą w twarz, badania ewaluacyjne, konsultacje elektroniczne (ankieta online, ankiety po spotkaniach, e-maile);
2. **aktualizacja strategii:** spotkania konsultacyjne, konsultacje elektroniczne (ankieta online, ankiety po spotkaniach, e-maile);
3. **opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru:** spotkania konsultacyjne, konsultacje elektroniczne (ankieta online, ankiety po spotkaniach, e-maile).

Na etapie realizacji LSR uwzględniono zasady horyzontalne, określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060.

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru

Interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu miejscowych zasobów, w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich. Dlatego w pierwszej kolejności opracowano *Diagnozę społeczno-gospodarczą obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska* w celu zidentyfikowania potrzeb i potencjału. Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski z dokumentu, który został przygotowany w czterech podstawowych sferach: przestrzennej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej. *Diagnoza* została opracowana przez zespół ekspercki wraz z pracownikami Biura LGD Ziemia Lubawska, analizowany przez Zespół Roboczy i konsultowany z zainteresowanymi stronami podczas spotkań konsultacyjnych w każdej gminie i podczas spotkań sektorowych i wywieszony do konsultacji z możliwością zgłaszania uwag na dedykowanym formularzu.

Analiza SWOT w niniejszym dokumencie stanowi analizę potrzeb poprzez opisane problemy w słabych stronach i określa istniejący potencjał obszaru w mocnych stronach. Analiza została przygotowana również na podstawie odpowiedzi w ankietach on-line oraz dyskusji na spotkaniach konsultacyjnych w poszczególnych gminach oraz wywiadach pogłębionych (więcej w Rozdziale III. *Partycypacyjny charakter LSR*). Ponadto w trakcie spotkań konsultacyjnych elementy analizy SWOT zostały poddane priorytetyzacji, które definiują potrzeby mieszkańców i potencjał obszaru LGD Ziemia Lubawska.

Tabela 6. Analiza SWOT

Mocne strony	Uzasadnienie	Słabe strony	Uzasadnienie
Potencjał do rozwoju agroturystyki Bogata różnorodność przyrodniczo - krajobrazowa Tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki	– ok. 42% powierzchni badanego terenu (wszystkie gminy objęte LSR) jest objęta formami ochrony przyrody m.in. rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, Obszary Natura 2000, Zabytkowy Park w Fijewie, pomniki przyrody - 68 szt. – walory środowiska sprzyjające aktywnemu wypoczynkowi, – jeziora i rzeki stanowią jeden z najważniejszych zasobów turystyczno-przyrodniczych: • szlaki wodne, na których odbywają się spływy kajakowe, – infrastruktura turystyczna: • przystanie kajakowe, • ośrodki wypoczynkowe nad jeziorami, • ścieżki rowerowe, – różnorodność architektury zabytkowej, w tym o charakterze sakralnym, – zróżnicowana oferta turystyczna - ośrodki wypoczynkowe, agroturystyczne i hotele, – wzrostowy trend intensywności ruchu turystycznego w powiecie nowomiejskim (brak danych dla gmin Lubawa i Rybno oraz m. Lubawa) z 5,64% w 2017 r. do 7,61% w 2019 r. (okres pandemii 2020 - 2021 r. – 3,84% i 4,6%), brak danych za 2022 r.,	Niewykorzystany potencjał turystyczny, słaba baza noclegowa i gastronomiczna Niewykorzystany potencjał zasobów kulturowych i przyrodniczych	– 8 obiektów całorocznych, w którym znajduje się 413 miejsc noclegowych (GUS, 2021), – 61 kwater agroturystycznych, – 1 zagroda edukacyjna, – uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: • brak wiosek tematycznych, • niezadowalająca jakość i stopień oznakowania istniejących szlaków, tras i atrakcji turystycznych,

Wzrastająca wiedza mieszkańców na temat ochrony środowiska	– systematycznie rozwijana infrastruktura w zakresie ochrony środowiska, – stopniowy rozwój odnawialnych źródeł energii w zakresie instalacji solarnych opartych głównie o fotowoltaikę,	Niewystarczające działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych	– mały udział OZE i zielonej gospodarki u przedsiębiorców, – ubóstwo energetyczne, – znikoma edukacja na temat śladu węglowego,
Czyste środowisko, brak ciężkiego przemysłu, potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości	– najbardziej rozwinięte rodzaje działalności gospodarczej: budownictwo, handel hurtowy i detaliczny, przetwórstwo przemysłowe, – dominującą gałęzią przemysłu jest przemysł drzewny, głównie meblarski i wyrobów stolarskich, w tym galanterii drzewnej, stolarki budowlanej oraz tartaczny, – produkty lokalne (w tym mające certyfikat sieci Dziedzictwa Kulinarne Warmia Mazury Powiśle) m.in. miody, ryby, sery, wędliny, soki z buraka, zupa czarnina, browar oraz wyroby rękodzielnicze oferowane są na jarmarkach, festynach i bezpośrednio w gospodarstwie, – 5 spółdzielni socjalnych, – dobre warunki naturalne do produkcji rolnej, – 3 909 gospodarstw rolnych - o powierzchni do 20 ha (2894 szt., 74%), od 20 do 100 ha (944 szt., 24%), powyżej 100 ha (68 szt., 2%), – liczba osób pracujących w gospodarstwach rolnych wyniosła w 2020 roku 8 655, w tym 3 334 kobiet (38,52 %),	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo Wysoka stopa bezrobocia wśród kobiet Słaba promocja gospodarcza i turystyczna	– liczba przedsiębiorstw zatrudniających do 50 osób – 5 609 (GUS, 2020), – wskaźnik: <i>podmioty na 1000 mieszkańców ogółem</i> (82,3) niższy od wartości wskaźnika otrzymanego dla woj. warmińsko-mazurskiego (100,2) i Polski (127) (GUS, 2021), – niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw, – niedostateczny poziom rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, – zbyt mała liczba zarejestrowanych produktów lokalnych, – liczba bezrobotnych 2013 osób (GUS, 2020), – największe bezrobocie występowało na koniec 2021 roku wśród osób: – 25-34 r.ż. (606 osób, 30,75 %), – staż pracy od 1 roku do 5 lat (608 osób, 30,69%), – posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (702 osoby, 35,44 %), – pozostaje bez pracy powyżej 24 miesięcy (474 osoby, 23,93 %), – 1 203 kobiet bezrobotnych, 60,85% ogółu osób bezrobotnych stanowiły kobiety (GUS, 2021), – barierą dla kobiet chcących powrócić na rynek pracy po urodzeniu dziecka są: ograniczone możliwości

			opieki żłobkowej, przedszkolnej oraz opieka nad osobami starszymi w rodzinie, – obszar słabo rozpoznawalny - brak spójnej marki dla całego obszaru, chaos w oznakowaniu wizualizacji m.in. materiałów reklamowych,
Potencjał kapitału społecznego	– aktywnie funkcjonują: kluby sportowe (oferta i duża liczba uczestników), Ochotnicze Straże Pożarne i Koła Gospodyń Wiejskich (m.in. działalność społeczno-kulturalna), organizacje pozarządowe, – aktywne gminy współpracujące z LGD na rzecz Ziemi Lubawskiej (wspólne inicjatywy, działania), – wysoki poziom kształcenia w szkołach ponadpodstawowych, – doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich na realizację działań, – wnioski zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: • wystarczająca liczba działających organizacji pozarządowych, – poczucie tożsamości regionalnej i kulturalnej,	Niska aktywność społeczna, starzejące się KGW	– wskaźnik: <i>fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców</i> (3,38, GUS, 2021) był zdecydowanie niższy zarówno od wartości dla województwa (4,3) jak i kraju (4,07). – słaba aktywność mieszkańców, niska frekwencja na spotkaniach, w badaniach itp., – wnioski zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: • brak wsparcia merytorycznego dla NGO (m.in. pisanie i rozliczanie projektów - uwaga zgłoszona przez osoby starsze), • brak lokalnych liderów, animatorów społecznych, • niechęć młodych osób do bycia członkiem KGW, – słaba współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi,
Potencjał do rozwoju oferty czasu wolnego realizowanej przez instytucje kultury i sportu oraz organizacje pozarządowe	– istniejąca infrastruktura społeczna w tym sportowa (świetlice, domy kultury, boiska, hale sportowe itp.), – działalność i istniejąca oferta instytucji sportu i kultury (m.in. zajęcia taneczne, wokalne, nauka gry na różnych instrumentach oraz fitness, plastyczne, szachy), – ośrodki kultury współpracuje z organizacjami pozarządowymi, OSP, KGW, i oświaty oraz klubami sportowymi,	Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (m.in. braki w infrastrukturze publicznej, sportowo-rekreacyjnej, niedostosowana infrastruktura do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,	– długość dróg dla rowerów wynosiła r. 48,1 km (GUS, 2021), – niewystarczająco zagospodarowane zbiorniki wodne pod rekreację i wypoczynek, – uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: • niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna dla wszystkich grup wiekowych (m.in. szlaki turystyczne, boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, kluby dla seniorów),

		brak zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, zajęć dla osób młodych i starszych oraz osób z niepełnosprawnościami)	• ograniczona oferta dla osób z niepełnosprawnościami (zajęcia, rehabilitacja, bariery architektoniczne i ograniczona dostępność komunikacyjna), • potrzeba modernizacji niektórych obiektów rekreacyjnych - nie spełniają norm i są to obiekty wyłączone z użytkowania, • stosunkowo niska oferta zajęć pozalekcyjnych, • ograniczona oferta zajęć dla dzieci w ferie zimowe i wakacje, • ograniczona oferta zajęć dla seniorów,
		Starzejące się społeczeństwo m.in. w wyniku przyrostu naturalnego i migracji zarobkowych, głównie ludzi młodych	– ludność w wieku nieprodukcyjnym - 28 560 osób; wskaźnik: <i>obciążenie demograficzne</i>⁴ (64,3) ma tendencję wzrostową, – wskaźnik: <i>saldo migracji ogółem na 1000 ludności</i> (-2,78) był niższy niż w województwie warmińsko-mazurskim (- 1,82) oraz kraju (0,09), – odpływ migracyjny mieszkańców (118 osób) - wynika przede wszystkim z mniej atrakcyjnego rynku pracy oraz możliwości rozwoju zawodowego (w większości ludzi młodych oraz lepiej wykształconych) w większych ośrodkach miejskich, – na przestrzeni ostatnich pięciu lat (2017-2021) liczba mieszkańców obszaru LGD Ziemia Lubawska zmniejszyła się o 1628 osób (2,25%), – wskaźnik: <i>przyrost naturalny na 1000 ludności</i> - trend ujemny, – skutki starzenia się ludności: zmniejszenie podaży pracy, wyzwania w obszarze polityki zdrowotnej, ekonomicznej i socjalnej,

⁴ Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

		Niewystarczające usługi społeczne: – opieki nad dziećmi do 3 r.ż., wychowania przedszkolnego oraz dzieci klas 1-3, – psychologiczne i psychiatryczne – osób senioralnych (całodobowych)	– w 2021 r. funkcjonowały: 4 żłobki, 54 placówki wychowania przedszkolnego⁵, w tym 15 przedszkoli, – poradnie psychologiczno-pedagogiczne tylko w miastach powiatowych, – uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: • krótkie godziny funkcjonowania przedszkoli publicznych i świetlic w szkołach, co zmusza często rodziców uczniów klas 1-3 do rezygnacji z pracy, • długi czas oczekiwania na diagnozę psychologiczną, • poradnie są wsparciem doraźnym, a nie kompleksowym, • niewystarczająca całodobowa opieka seniorów, • wykluczenie komunikacyjne,
		Ubogie społeczeństwo	– 8,1% (5739 osób) mieszkańców obszaru korzystało z pomocy społecznej (GUS, 2020), – najczęstszym powodem udzielania wsparcia jest ubóstwo i bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba, a także potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność, – wskaźniki ekonomiczne, m.in. dochód podatkowy na 1 mieszkańca (1291,88 zł), dochód własny na 1 mieszkańca oraz udział w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych były niższe od wskaźników dla województwa i kraju, – na obszarze funkcjonowały 23 PGR, – gminy wiejskiej zagrożone trwały marginalizacją: Rybno, Lubawa, Biskupiec, Grodziczno i Batrian,
Szanse	Uzasadnienie	Zagrożenia	Uzasadnienie

⁵ Przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne.

Trendy związane z zainteresowaniem eko życiem, slow life, slow food	– popyt na wyjazdy weekendowe, – rosnące zainteresowanie wypoczynkiem, sportem i rekreacją, – rosnące zainteresowanie produktami lokalnymi, – zmiana wizerunku wsi,	Lokalizacja inicjatyw gospodarczych i społecznych poza obszarem LGD	– duża konkurencja na rynku turystycznym, w tym lepiej wypromowana oferta turystyczna spoza regionu, – słabe wsparcie przedsiębiorców przez lokalne samorządy,
Wzrost świadomości społecznej i obywatelskiej mieszkańców	– możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania przez organizacje pozarządowe, – wzrost aktywności senioralnej,	Niechęć dużej części społeczeństwa do działalności społecznej	– starzenie się społeczeństwa, – odpływ ludzi młodych, w tym lepiej wykształconych do ośrodków miejskich, – utrata tożsamości kulturowej i więzi lokalnych ludzi młodych, – niski potencjał organizacji w pozyskiwaniu i rozliczaniu dotacji,
Rozwój przedsiębiorczości	– dostępność w pozyskiwaniu środków w funduszach unijnych, w tym na rozpoczęcie i prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej oraz bezpłatnego, podnoszenia i rozszerzania kwalifikacji zawodowych, – możliwość uzyskiwania doradztwa przez beneficjentów w ramach rozwoju przedsiębiorczości, – rosnące zainteresowanie agroturystyką,	Bariery rozwoju przedsiębiorczości	– ograniczenia prawne związane z lokalizacją działalności na terenie lub w pobliżu obszarów objętych prawną ochroną, – bariery prawno-podatkowe i finansowe, w tym wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, – emigracja zarobkowa, – nieopłacalność produkcji rolnej, – kryzys gospodarczy,
Podnoszenie wiedzy społeczności w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych	– rozwój odnawialnych źródeł energii i budownictwa ekologicznego - fotowoltaika, pompy ciepła, budownictwo pasywne, działania termomodernizacyjne – dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych na działania prośrodowiskowe.	Degradacja środowiska naturalnego	– istotne zagrożenia dla jakości środowiska związane z koniecznością godzenia rozwoju społeczno – gospodarczego gmin z ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, – niewystarczający monitoring zagrożeń dla środowiska, – znikoma edukacja na temat przyczyn śladu węglowego,

Podsumowując analizę SWOT, **LGD Ziemia Lubawska będzie dążyć do wykorzystania mocnych stron obszaru i jego szans rozwojowych, jako potencjału rozwoju. Ponadto LGD będzie starało się łagodzić słabe strony i ograniczać występujące zagrożenia, jako zdiagnozowane problemy i potrzeby. Realizacja takiego wyzwania będzie możliwa poprzez określenie najważniejszych obszarów, na które może mieć wpływ LSR:**

- rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz kulturalnej, która podniesie jakość życia na obszarze LSR oraz zwiększy integralność mieszkańców i atrakcyjność turystyczną obszaru LGD Ziemia Lubawska;
- poprawę dostępności obiektów publicznych i społecznych dla osób z niepełnosprawnościami;
- dostosowanie rynku usług, w tym usług społecznych i oferty kulturalnej do zmieniającej się struktury demograficznej;
- budowę kapitału społecznego poprzez zwiększenie świadomości mieszkańców nt. dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego, wzrost kompetencji i umiejętności społecznych, zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych i wszystkich grup społecznych, w tym zachęcanie przez LGD różnymi metodami wskazanymi w Rozdziale III.2 *Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania* do współpracy z innymi podmiotami poprzez możliwość realizacji operacji/projektów w partnerstwie;
- rozwój lokalnego rynku pracy poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej oraz wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym ukierunkowane na innowacyjność w skali obszaru lokalnego, ochronę środowiska, usługi turystyczne i okołoturystyczne, które pozytywnie wpłyną na rynek pracy (stworzenie nowych miejsc pracy), środowisko i poprawę jakości życia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (bezrobotnych, kobiet, w szczególności wracających na rynek pracy, osób z niepełnosprawnościami);
- promocję obszaru LGD Ziemia Lubawska i zwiększenie jego rozpoznawalności, wykorzystując potencjał atrakcyjnego krajobrazu oraz walorów przyrodniczych i zidentyfikowane zasoby dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego materialnego i niematerialnego;
- przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi, które będą odpowiadały na potrzeby mieszkańców konkretnej miejscowości.

2. Określenie grup docelowych

Szczegółowa analiza sfery społecznej i gospodarczej opisana w *Diagnozie*, zorganizowane spotkania konsultacyjne w każdej gminie i badania ankietowe pozwoliły określić grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby młode i seniorów, podlegające lub zagrożone różnego typu wykluczeniom, przedsiębiorcy, którzy kształtują rynek pracy oraz rolnicy. Według respondentów badania ankietowego, każda grupa zasługuje na zaangażowanie i objęcie strategią.

Tabela 7. Grupy docelowe

Rodzaj grupy	Problemy	Uzasadnienie
Mieszkańcy obszaru LGD Ziemia Lubawska, w tym:	Zjawisko wyludniania i starzenia się społeczeństwa. Pogarszająca się jakość życia. Zanikająca tradycja i kultura lokalna.	Słaby dostęp do usług medycznych i opiekuńczych (dzieci i seniorów). Niski dostęp do oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Migracje zarobkowe związane z niską atrakcyjnością ofert pracy i ograniczona liczba miejsc pracy. Niski poziom dochodów mieszkańców. Wykluczenie komunikacyjne peryferyjnych miejscowości.

Osoby młode (do 25 roku życia)	Niewystarczająca oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna. Ograniczone możliwości wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego. Ograniczone możliwości rozwoju. Brak perspektyw. Bezrobocie. Migracja ludzi młodych.	Według respondentów największym wsparciem w ramach wdrażania LSR wymaga młodzież do 25 roku życia (16,6%, 116 odp.) i dzieci do 16 lat (15,6%, 109 odp.). Liczba osób młodych – 21 346 (GUS, 2020). Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych. Niewystarczająca oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjnej przede wszystkim na terenach wiejskich. Ograniczona oferta zajęć dla dzieci w ferie zimowe i wakacje. Ograniczona dostępność komunikacyjna determinuje wybory życiowe młodych ludzi zarówno edukacyjne jak i zawodowe. Migracje zarobkowe związane z niską atrakcyjnością ofert pracy. Problemem w znalezieniu zatrudnienia przez ludzi młodych (bezrobocie w wysokości 15,4%) jest brak doświadczenia, niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb pracodawców.
Seniorzy (powyżej 60 roku życia)	Brak w większości gmin podmiotów świadczących pomoc społeczną dla osób starszych. Niski dostęp do komunikacji publicznej. Niski dostęp do zajęć. Brak kompetencji cyfrowych.	Według respondentów wsparcia wymagają osoby starsze (6,3%, 44 odp.). Liczba seniorów - 22 460 osób (GUS, 2020). Na przestrzeni 2017 - 2021 można zaobserwować zjawisko rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,5%). Wydłużająca się długość życia sprawia, że zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze wobec osób starszych i różnego rodzaju aktywności senioralne rośnie. Brak kompetencji m.in. cyfrowych jest barierą aplikowania o środki na realizację i rozliczenie projektu. Na terenie LSR działają tylko dwa Domy Pomocy Społecznej (w mieście Lubawa, gminie Grodziczno), w Rybnie znajduje się Dzienny Dom Pobytu Seniora, a w gminie Bratian znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy.
GRUPY W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI		
Kobiety, w szczególności wracające na rynek pracy	Niepewność pogodzenia życia rodzinnego z zawodowym. Ograniczona dostępność placówek nie tylko opieki nad dziećmi do lat 3, ale również dzieci przedszkolnych i szkolnych w klasach (1-3). Ograniczona dostępność placówek całodniowych dla osób starszych.	Według respondentów wsparcia wymagają kobiety powracające na rynek pracy (14,6%, 102 odp.). Liczba kobiet w wieku produkcyjnym - 19 158 (GUS, 2021). 1 203 kobiety bezrobotne, 60,85% ogółu osób bezrobotnych stanowiły kobiety (GUS, 2021). Kobiety nie podejmują pracy z powodu m.in. ograniczonych możliwości opieki nad dziećmi i osobami starszymi, ponieważ: – na terenie LSR funkcjonują 4 żłobki i tylko 9,41% dzieci w wieku 1-3 lat zostało objęte opieką żłobkową,

		– oddziały przedszkolne znajdujące się przy szkołach podstawowych funkcjonują tylko w godzinach realizujących obowiązek ustawowy (5 godzin), – większość świetlic dla dzieci klas 1-3 w szkołach podstawowych działają w ograniczonym czasie, – opiekę na osobami starszymi w rodzinie najczęściej sprawują kobiety. Badania (GUS) pokazując przyczyny bierności zawodowej kobiet w Polsce⁶: – nauka i podnoszenie kwalifikacji (29,3%), – choroba, niepełnosprawność (24,1%), – obowiązki rodzinne (19,3%), – emerytura (9,2%), – zniechęcenie bezskutecznością poszukiwań pracy (1,2%).
Osoby poszukujące zatrudnienia	Trudności w znalezieniu zatrudnienia. Niska mobilność mieszkańców wsi. Niski poziom wykształcenia. Brak doświadczenia zawodowego. Braki w kompetencjach społecznych pozwalających utrzymać pracę. Ograniczone usługi społeczne dla dzieci i osób starszych.	Według respondentów wsparcia wymagają osoby bezrobotne (15,87%, 111 odp.). 1 981 osób bezrobotnych (PUPy, 2021). Największe bezrobocie występowało na koniec 2021 roku wśród osób: – 25-34 r.ż. (606 osób, 30,75%), – staż pracy od 1 roku do 5 lat (608 osób, 30,69%), – posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe (702 osoby, 35,44%), – pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (474 osoby, 23,93%). 1 203 kobiety bezrobotne, 60,85% ogółu osób bezrobotnych stanowiły kobiety (GUS, 2021). Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej z powodu bezrobocia - 458 osób, z powodu ubóstwa – 698 osób (MOPS/GOPS, 2021). Niska przedsiębiorczość mieszkańców związana z brakiem środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Ograniczone usługi społeczne dla dzieci i osób starszych powodują podejmowanie pracy na część etatu lub całkowitą rezygnację z pracy.
Osoby z niepełnosprawnościami	Bariery architektoniczne. Trudności w znalezieniu zatrudnienia. Niski dostęp do komunikacji publicznej.	Według respondentów wsparcia wymagają osoby z niepełnosprawnościami (8,4%, 60 odp.). Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności - 642 osoby, z powodu ubóstwa - 698 osób (MOPS/GOPS, 2021). Znaczna część osób w wieku produkcyjnym nie uczestniczy w pełni w życiu społeczno-zawodowym, co pogłębia ich wykluczenie społeczne. Niewystarczająca oferta zajęć i pracy.

⁶ Internet, <https://www.magazynrekruter.pl/dlaczego-kobiety-nie-wracaja-do-pracy-po-macierzynskim-500-ma-znaczenie/> (dostęp 06.04.2023r.)

Przedsiębiorcy i podmioty gospodarcze ze szczególnym uwzględnieniem sektora turystyki oraz rolnicy	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo. Niewystarczający system wsparcia przedsiębiorczości. Niedostatecznie rozwinięty sektor usług gastronomicznych i hotelarskich. Niedostateczny poziom rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej np. w zakresie agroturystyki, zagród edukacyjnych.	Według respondentów wsparcia wymagają przedsiębiorcy i rolnicy (10,4%, 73 odp.). Liczba mikro i małych przedsiębiorstw - 5 841 (GUS, 2021). Niska konkurencyjność obszaru związana jest z niskim poziomem innowacyjności przedsiębiorstw oraz niskimi kwalifikacjami potencjalnych pracowników. Baza noclegowa oferuje swoje usługi zarówno sezonowo, jak i całorocznie. Na obszarze wsparcia LSR, funkcjonuje 8 obiektów całorocznych (GUS, 2021), w którym znajduje się 413 miejsc noclegowych, natomiast kwater agroturystycznych jest 61. Liczba obiektów noclegowych jest mała w stosunku do powierzchni objętej wsparciem LSR. Na terenie LSR znajduje się 3 909 gospodarstw rolnych, z czego najwięcej jest o powierzchni do 20 ha (2894 szt., 74%). Liczba osób pracujących w gospodarstwach rolnych wyniosła w 2020 roku 8 655, w tym 3 334 kobiet (38,52 %). Niewykorzystany potencjał gospodarstw rolnych (1 zagroda edukacyjna, 61 kwater agroturystycznych)
--	---	---

Źródło: opracowanie własne

Główną grupą docelową i odbiorcami wszystkich przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR LGD Ziemia Lubawska będą mieszkańcy, w tym osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji oraz osoby młode i seniorzy. W Rozdziale IV.1 *Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru* określono największe problemy i potrzeby mieszkańców, zdiagnozowanych nie tylko w *Diagnozie*, ale również podczas konsultacji społecznych. Dlatego też **dedykowano im bezpośrednio pierwszy cel, pn. MIESZKAŃCY**. Dzięki realizacji przedsięwzięć zostaną zaspokojone niezbędne potrzeby społeczności lokalnej, które wpłyną na poprawę jakości ich życia.

Ważna grupa wśród mieszkańców, która została zdefiniowana jako **grupa osób w niekorzystnej sytuacji to: kobiety, w tym w szczególności powracające na rynek pracy, osoby poszukujące zatrudnienia oraz osoby z niepełnosprawnościami**. Grupa ta jest zagrożona wykluczeniem społecznym i zawodowym (powody wskazane w Tabeli nr 7), dlatego też dla niej będą dedykowane przedsięwzięcia związane z kształtowaniem postaw innowacyjnych i przedsiębiorczych oraz będą grupą preferowaną w ramach działania związanego z podejmowaniem działalności gospodarczej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia bezpośredniego są **osoby młode, tzn. dzieci i osoby do 25 roku życia**. Jest to ważna grupa mieszkańców z punktu widzenia przyszłego rozwoju obszaru i wymiany pokoleniowej. Zaniechanie jakichkolwiek zmian może doprowadzić do pogłębiającej się dysproporcji infrastrukturalnej i kompetencji społecznych mieszkańców między obszarami wiejskimi a miejskimi oraz kryzysu demograficznego związanego z wyludnianiem się społeczeństwa poprzez migracje zarobkowe ludzi młodych. Dlatego też dedykowane bezpośrednio tej grupie mieszkańców będzie jedno z działań związanych z m.in. kształtowaniem postaw obywatelskich związanych z rozwojem obszaru.

Ostatnią grupą mieszkańców wymagających wsparcia są **seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia)**. Zjawisko starzejącego się społeczeństwa jest wyzwaniem dla administracji samorządowej i rządowej w obszarze polityki zdrowotnej, ekonomicznej i socjalnej. Z przeprowadzonej analizy wynika potrzeba wsparcia tej grupy nie tylko z zapewnieniem dla nich odpowiedniej infrastruktury, ale również nabywania kompetencji społecznych niezbędnych do funkcjonowania w obecnych czasach. Zaplanowane działania dla seniorów przeciwdziałają zagrożeniu wykluczenia społecznego.

Wspólnym mianownikiem realizacji LSR są mieszkańcy, ich potrzeby związane z zapewnieniem odpowiedniego poziomu edukacji, oferty wolnego czasu, jak również umiejętności społecznych. Ważnym czynnikiem jest również wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez realizację projektów związanych z dziedzictwem historyczno-kulturowo-przyrodniczym obszaru Ziemi Lubawskiej oraz z unowocześnianiem wsi, których efektem będzie stworzenie miejsca nie tylko atrakcyjnie turystycznego, ale również atrakcyjnego miejsca do zamieszkania. I takim potrzebom mieszkańców dedykowano **cel trzeci, pn. ZIEMIA LUBAWSKA**.

Natomiast przedsiębiorczość jest istotnym czynnikiem przeciwdziałającym niekorzystnym procesom społeczno-ekonomicznym, takim jak bezrobocie, wykluczenie, marginalizacja⁷, ponieważ tworzą miejsca pracy i inicjują działania społeczne. Dlatego też w LSR poświęcono na ten obszar **cel pn. GOSPODARKA**. Dla przedsiębiorców i rolników założono dwa oddzielne przedsięwzięcia, zwiększające ich potencjał i konkurencyjność w regionie.

Rozwój działalności musi nawiązywać do poszukiwania możliwości pogłębiania albo rozszerzania zasięgu istniejących rynków zbytu na oferowane produkty czy usługi oraz zdobywania nowych rynków. Dokonuje się to zwykle przez oferowanie bardziej konkurencyjnych i nowoczesnych produktów.⁸ Zakłada się, że wsparcie, jakie otrzymają **przedsiębiorcy (mikro i małych przedsiębiorstw)** w ramach dedykowanego im przedsięwzięcia w LSR, pomogą im wdrożyć nowe rozwiązania technologiczne i działania innowacyjne z zachowaniem zrównoważonego rozwoju.

By zachować społeczno-kulturowy krajobraz wsi, konieczne jest umacnianie historycznej i proekologicznej świadomości obywateli. Zrównoważony rozwój agroturystyki powinien opierać się na racjonalnej konsumpcji i szacunku do tradycji. W tym kluczową rolę odegrają zagrody edukacyjne (...) Ich idea koncentruje się na działaniach oświatowych opartych na indywidualnym potencjale rolniczym gospodarstw o profilu przedsiębiorczo-turystycznym.⁹ Dlatego też zdecydowano się, że grupą docelową, która będzie wdrażała zagrody edukacyjne, będą **rolnicy**. Ponadto w ramach dedykowanego im przedsięwzięcia będą również mogli zakładać i rozwijać gospodarstwa turystyczne niezbędne dla rozwoju atrakcyjności turystycznej obszaru.

W *Planie Komunikacji* zostały opisane zaplanowane metody komunikacji z grupami docelowymi, w tym osób w niekorzystnej sytuacji (Załącznik nr 5 do LSR) oraz w Rozdziale III.2. *Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania*.

3. Wsparcie lokalnych i ogólnych inicjatyw przez LGD

LGD Ziemia Lubawska angażuje się w każdą lokalną inicjatywę, która wpisuje się w cele działalności statutowej Stowarzyszenia. Zaangażowanie może dotyczyć wartości niematerialnych, jak pomoc w dotarciu do odbiorców, promocja wydarzenia, przygotowanie materiałów informacyjno-promocyjnych, komunikaty medialne itp. oraz pomoc finansową w postaci konkretnych działań finansowanych z budżetu LGD. Stowarzyszenie współpracuje nie tylko z gminami i miastami należącymi do LGD Ziemia Lubawska, ale również z jednostkami organizacyjnymi, czy z organizacjami pozarządowymi wpierając ich zadania statutowe w obszarze aktywizacji mieszkańców.

Przykłady lokalnych inicjatyw zostały opisane w Rozdziale I.2. *Opis procesu tworzenia partnerstwa*.

⁷ J. Bański, Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich – diagnoza i wyzwania, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. St. Leszczyńskiego PAN w Warszawie

⁸ Z. Ziolo, Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015

⁹ Internet, <https://www.nowemiasto.com.pl/ti/zagrody-edukacyjne.htm> (dostęp 19.05.2023 r.)

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na lata 2023-2030 to dokument zawierający przedsięwzięcia wynikające z analizy potrzeb i potencjału obszaru LSR, które mają na celu podniesienie jakości życia społeczności lokalnej i podniesienia rozpoznawalności Ziemi Lubawskiej, jako obszaru atrakcyjnego turystycznie. Opracowane cele zgodnie z zasadą partycypacji (więcej w Rozdziale III.2) są komplementarne z dokumentami wyższego rzędu (Tabela nr 9 i 10 na str. 33-36). Ważnym elementem LSR jest jego zintegrowany charakter, który został przedstawiony w Tabeli nr 8.

Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Tabela 8. Komplementarność i zintegrowanie

Cel I Mieszkańcy	
Komplementarność i synergia	Przedsięwzięcia celu I nastawione są na wsparcie integracji lokalnych społeczności, w tym osób z grup w niekorzystnej sytuacji, osób młodych oraz seniorów. Powstała infrastruktura w P.1.1. <i>Rozwój infrastruktury lokalnej</i> będzie mogła również służyć do realizacji P.1.2. <i>Rozwój kompetencji społecznych</i> np. rozwój infrastruktury edukacyjnej, sportowej i kulturalnej, w tym dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Działania mają na celu nie tylko podniesienie jakości nauczania/zajęć/oferty poprzez zapewnienie odpowiednich warunków, ale również zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych, kulturalnych, sportowych podnoszących kompetencje osób uczestniczących w tych zajęciach, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co przyczyni się do zintegrowanej oferty czasu wolnego i podniesienia tym samym jakości życia mieszkańców na obszarze LGD. Ponadto powstała infrastruktura turystyczna, rekreacyjno-wypoczynkowa w P.1.1. zwiększy potencjał turystyczny obszaru LSR, co umocni również realizację przedsięwzięć określonych w celu II Gospodarka, nastawionej przede wszystkim na rozwój turystyki, uzupełniając braki w ofercie turystycznej. Braki w infrastrukturze turystycznej, wypoczynkowej zostaną również zniwelowane działaniami w ramach C.3.3 <i>Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki</i> m.in. identyfikację, oznakowanie, promocję dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Domknięciem działań okołoturystycznych jest realizacja operacji własnej w ramach P.3.1., dzięki której zostaną zebrane wszystkie niezbędne informacje turystyczne i okołoturystyczne na interaktywnej mapie Ziemi Lubawskiej. Dodatkowo wzmocniony potencjał społeczny, dzięki realizacji P.1.2., ożywi obszar Ziemi Lubawskiej poprzez realizację przedsięwzięć C.3.2. <i>Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi</i> przez kreatywnych mieszkańców oraz realizację przedsięwzięć wskazanych w celu II Gospodarka przez kompetentne społeczeństwo. Realizacja przedsięwzięć w ramach celu I jest spójna i odpowiada na potrzeby zidentyfikowane w <i>Diagnozie społeczno-gospodarczej obszaru LGD Ziemia Lubawska</i> i podsumowane w analizie SWOT (z wykorzystaniem partycypacyjnych metod – więcej w Rozdziale III.1 <i>Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania</i> oraz w Rozdziale IV.1 <i>Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru</i>) oraz problemy grup szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR, tj. osób młodych i seniorów oraz osób z grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji (kobiety, w szczególności wracające na rynek pracy, osób poszukujących pracy oraz osób z niepełnosprawnościami).

Integrowanie różnych sektorów i partnerów	– sektor gospodarczy: przedsiębiorcy, rzemieślnicy, rolnicy; – sektor społeczny: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, OSP, kościoły i związki wyznaniowe, dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie; – sektor publiczny: Urzędy Gmin (w Lubawie, Mszanowie, Biskupcu, Kurzętniku, Grodzicznie i Rybnie) i Urzędy Miast (w Lubawie i Nowym Mieście Lubawskim), gminne jednostki organizacyjne, sołtysi - organizujący spotkania/ wydarzenia/imprezy dedykowane mieszkańcom; – partnerzy: samorządy powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, partnerzy z różnych LSR w Polsce i międzynarodowych, organizacje pozarządowe spoza obszaru LSR,
Integrowanie zasobów	– atrakcyjne środowisko naturalne; – istniejące obiekty infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej; – potencjał kapitału społecznego;
Integrowanie branż	– przy budowie i rozbudowie obiektów infrastruktury lokalnej poprzez współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami z branży mi.in.: budowlanej, stolarskiej, jak również zajmujące się produkcją sprzętu sportowego i wyposażenia obiektów itp. – przy realizacji przedsięwzięć związanych z rozwojem kapitału społecznego poprzez współpracę z lokalnymi firmami szkoleniowymi, cateringowymi, instytucjami kultury i sportu oraz ze stowarzyszeniami;
Cel II Gospodarka	
Komplementarność i synergia	Przedsięwzięcia celu II ukierunkowane są na rozwój przedsiębiorczości obszaru objętego LSR poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej (P.2.1), rozwój pozarolniczej działalności (P.2.2.) oraz zwiększanie atrakcyjności turystycznej poprzez utworzenie/rozwój gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych (P.2.3.). Preferowane w celu II będą działalności związane z turystyką i okołoturystycznymi, co niewątpliwie wpłynie również na realizację celu III Ziemia Lubawska, który jest zorientowany na rozwój turystyki i budowę marki obszaru o potencjalne zasoby dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego, wskazane w P.3.3. <i>Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowego do rozwoju turystyki</i> oraz P.1.1. <i>Rozwój infrastruktury lokalnej</i>. Działalności turystyczne i okołoturystyczne będą umieszczone na interaktywnej mapie, powstałej w wyniku realizacji operacji własnej w ramach P.3.1. Realizacja celu II jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby wskazane w analizie SWOT, m.in. niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców, bezrobocie, ubóstwo, migracje zarobkowe oraz braki w infrastrukturze turystycznej i okołoturystycznej.
Integrowanie różnych sektorów i partnerów	– sektor gospodarczy: przedsiębiorcy, stowarzyszenia pracodawców, Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców, , rzemieślnicy, rolnicy; – sektor społeczny: osoby bezrobotne, osoby poszukujące pracy, kobiety, w szczególności wracające na rynek pracy; – sektor publiczny: Urzędy Gmin (w Lubawie, Mszanowie, Biskupcu, Kurzętniku, Grodzicznie i Rybnie) i Urzędy Miast (w Lubawie i Nowym Mieście Lubawskim) organizujące spotkania/wydarzenia dedykowane przedsiębiorcom; – partnerzy: Powiatowe Urzędy Pracy (w Iławie, Nowym Mieście Lubawskim i Działdowie), Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego wraz z ośrodkiem Enterprise Europe Network, Działdowska Agencja Rozwoju S.A., parki technologiczne, centra transferu technologii, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej.

Integrowanie zasobów	– organizowanie spotkań/szkoleń specjalistycznych dla lokalnych przedsiębiorców; – strona internetowa LGD zawierająca artykuły branżowe, porady prawne, finansowe dla przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą; – formularz na stronie internetowej dla osób poszukujących partnerstwa; – wykorzystanie zasobów krajobrazowych; – promowanie produktów lokalnych (np. rękodzieło, potrawy kulinarne);
Integrowanie branż	– stworzenie bazy lokalnych przedsiębiorców z branży finansowej, prawnej; – sieciowanie branży turystycznej z okotourystyczną;
Cel III Ziemia Lubawska	
Komplementarność i synergia	Przedsięwzięcia celu III związane są z budową marki Ziemi Lubawskiej poprzez zidentyfikowanie, oznakowanie i promocję dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (materialnego i niematerialnego) w ramach przedsięwzięcia P.3.3. <i>Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki</i> oraz stworzenie koncepcji rozwoju wsi w ramach przedsięwzięcia P.3.2. <i>Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi</i>. Tak opracowany materiał pozwoli w ramach P.3.1. <i>Budowa marki Ziemi Lubawskiej</i> na zebranie w jednym miejscu najważniejszych atrakcji turystycznych (łącznie z infrastrukturą obecną i stworzoną w ramach P.1.1.) oraz bazy noclegowej, gastronomicznej, zagród edukacyjnych (obecnych i utworzonych w ramach P.2.1., P.2.2. oraz P.2.3.) poprzez stworzenie interaktywnej mapy obszaru objętej LSR w celu popularyzacji dziedzictwa i kreowania wizerunku regionu, jako atrakcyjnego turystycznie. Przedsięwzięcia te w sposób kompleksowy i spójny odpowiadają na potrzebę określoną w analizie SWOT, dotyczącą braku odpowiedniego wykorzystania posiadanych lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych oraz słabej rozpoznawalności obszaru. Ponadto przedsięwzięcie P.1.2. jest dopełnieniem celu III, ponieważ planowane są operacje związane z wzmocnieniem tożsamości lokalnej (zebrane fiszki), które niewątpliwie umocnią markę Ziemi Lubawskiej.
Integrowanie różnych sektorów i partnerów	– sektor gospodarczy: rzemieślnicy, rolnicy; – sektor społeczny: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich, OSP, kościoły i związki wyznaniowe, dobrowolne zrzeszenia i ruchy obywatelskie; – sektor publiczny: Urzędy Gmin (w Lubawie, Mszanowie, Biskupcu, Kurzętniku, Grodzicznie i Rybnie) i Urzędy Miast (w Lubawie i Nowym Mieście Lubawskim), samorządowe jednostki organizacyjne, sołtysi, organizujący spotkania/wydarzenia/imprezy dedykowane mieszkańcom; – partnerzy: samorządy powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, partnerzy z różnych LSR w Polsce i międzynarodowi;
Integrowanie zasobów	– wykorzystanie zasobów kulturowych i przyrodniczych, do celów oznakowania, ochrony i promocji dziedzictwa materialnego i niematerialnego; – wykorzystanie potencjału kapitału społecznego, który kreatywnie określi idea inteligentnej wsi i wzmocni tożsamość lokalną obszaru LSR;
Integrowanie branż	– stworzenie bazy usług dla turystów (np. noclegowe, w tym gospodarstwa agroturystyczne, gastronomiczne, obiekty turystyczne i rekreacyjne, w tym zagrody edukacyjne i inne niezbędne punkty usługowe).

Źródło: opracowanie własne

Wsparcie z innych programów/strategii/funduszy

LGD Ziemia Lubawska będzie realizowała przedsięwzięcie P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych* i P.3.3. *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki* również z innych źródeł niż PS WPR, m.in.:

1. Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027

- Działanie 6.5 Edukacja przez całe życie - szkolenia/kursy z zakresu rozwijania umiejętności/ kompetencji podstawowych, zwłaszcza umiejętności cyfrowych dla osób o niskich umiejętnościach i kompetencjach w tym cyfrowych;
- Działanie 6.5 Edukacja przez całe życie - lokalne inicjatywy edukacyjne w zakresie podnoszenia kompetencji osób dorosłych, w tym np. LOWE, czy działania wspierające animowanie lokalnych partnerstw;

2. Fundacja Orlen „Moje miejsce na Ziemi” – upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji; działalności na rzecz ochrony i promocji zdrowia; zachowania dziedzictwa historycznego oraz rozwoju edukacji, kultury i sztuki; poprawy stanu środowiska naturalnego oraz ochrony zwierząt; podnoszenia świadomości ekologicznej na temat ekologii i zrównoważonego rozwoju;

3. Fundacja mBanku - edukacja matematyczna i ekologiczna w Polsce;

4. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej, Program Dotacyjny Edukacja ekologiczna – Mikrogranty – działania o zasięgu lokalnym z zakresu edukacji ekologicznej, promujących ochronę środowiska naturalnego;

5. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Program Priorytetowego "Edukacja ekologiczna" Część 1) Edukacja ekologiczna na lata 2021-2025 - podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju oraz podnoszenie kwalifikacji grup zawodowych mających największy wpływ na realizację polityk: ekologicznej, energetycznej i klimatycznej państwa;

6. Fundacja Sendzimira, Program „Zielony Lider” - lokalni liderzy dowiadują się jak rozwiązywać istotny dla ich społeczności lokalnej problem w zakresie ochrony środowiska, uczą się korzystać z metod i narzędzi ułatwiających wprowadzanie zmian w społecznościach lokalnych, a także zdobywają wiedzę, jak ubiegać się o dotacje z Europejskiego Zielonego Ładu oraz innych funduszy na własne projekty proekologiczne.

7. Narodowe Centrum Kultury, Program EtnoPolska - tworzenie warunków dla wzmacniania tożsamości kulturowej i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym i regionalnym.

Wartość dodana podejścia LEADER

Korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR, jakie daje podejście LEADER:

- zwiększenie kapitału społecznego lokalnych społeczności wiejskich (budowa wzajemnego zaufania, wzmacnianie tożsamości lokalnej, wzrost kontaktów, wymiana informacji, która animuje współpracę (z partnerami również poza obszarem LSR) i działania innowacyjne);
- współpraca mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i organizacji sektora publicznego z LGD Ziemia Lubawska poprzez wyrażanie swoich potrzeb i korzystania ze swoich praw w tworzeniu procesów i zapisów w LSR bez dominacji sektora publicznego;
- lepsze efekty realizacji projektów w porównaniu do innych instrumentów wsparcia (realizacja projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, projekty realizowane przez grupy, dotąd mniej aktywne w regionalnych i krajowych programach, większe zaangażowanie społeczeństwa lokalnego w rozwój obszaru LSR, projekty z korzyściami dla całej społeczności, małe projekty zaspokajające potrzeby społeczności lokalnej, które nie byłyby możliwe do dofinansowania z innych instrumentów wsparcia, możliwość objęcia wsparciem grup beneficjentów, które nie mogłyby ubiegać się o dofinansowanie z innych programów);
- Biuro LGD Ziemia Lubawska źródłem informacji związanych ze znajomością społeczności i ich potrzeb oraz oczekiwań;
- wzmocnienie marki Ziemia Lubawska, jako jednego regionu, a nie 8 odrębnych gmin i miast;

- większa świadomość społeczeństwa lokalnego związana z wykorzystaniem środków unijnych;
- większa świadomość ekologiczna społeczeństwa lokalnego związana z redukcją śladu węglowego.

Dobór zakresu wsparcia

Rolą LGD jest animowanie rozwoju lokalnego, zwiększanie kompetencji na poziomie lokalnym (np. w zakresie kompetencji cyfrowych, ochrony środowiska i walki ze zmianą klimatu, włączenia grup wykluczonych, wzmacniania tożsamości lokalnej, tworzenia miejsc pracy, innowacji itp.). Wdrażanie podejścia LEADER związane jest z kojarzeniem lokalnych partnerów poprzez organizację spotkań, warsztatów, tak aby poznać i omówić potrzeby terenu, a następnie budowanie wśród nich zdolności do generowania pomysłów na projekty, gromadzenia zasobów, zdobycia umiejętności kierowania projektem i rozliczenia go. Chodzi również o umiejętność zainteresowania różnych podmiotów podejściem LEADER i zaproszenie ich do budowania lokalnej strategii rozwoju.¹⁰ Dlatego też LGD Ziemia Lubawska zachęcała do zaangażowania innych do wspólnego opracowania podstawowych założeń LSR (więcej w Rozdziale III.1. *Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania*) i składania fiszek projektowych, na podstawie których sprecyzowano cele i przedsięwzięcia. **Sformułowane działania o charakterze kolektywnym są z korzyściami dla całej społeczności, ponieważ odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby na obszarze LSR i skierowane są do osób/ podmiotów gospodarczych/ instytucji wymagających wsparcia, bez których problemy tej grupy docelowej pogłębiłyby się.** Zakres wsparcia jest optymalny i oczekiwany przez wszystkich interesariuszy LSR.

Wybór dostępnych źródeł finansowania

LSR LGD Ziemia Lubawska jest monofunduszowa, dlatego też w związku z ograniczonym wsparciem finansowym w ramach LSR zakłada się, że **przedsięwzięcia będą realizowane również z innych środków niż w ramach PS WPR.** LGD Ziemia Lubawska ma doświadczenie w realizacji projektów dedykowanych mieszkańcom obszaru, finansowanych z innych programów (więcej w Rozdziale I.2. *Opis procesu tworzenia partnerstwa*). Realizacja zintegrowanych działań w zakresie aktywności społecznej z różnych źródeł zwiększa możliwość rozwoju kompetencji i kształtowania postaw aktywnego uczestnictwa mieszkańców, co przekłada się na większe zaangażowanie społeczeństwa w rozwój obszaru LSR. Ponadto realizacja projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego wzmocni budowę marki Ziemi Lubawskiej, co bezpośrednio przełoży się na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru. Dodatkowo zakłada się również wykonanie operacji mającej na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, co wpłynie na poprawę zrównoważonego rozwoju.

Przyjęty sposób wdrażania LSR

W celu optymalizacji osiągnięcia wskaźników, ale i również celów i efektów wdrażania LSR, zakłada się ogłaszanie naborów konkursów dla przedsięwzięć realizowanych po sobie, które mogłyby być komplementarne, np. stworzenie infrastruktury lokalnej w P.1.1. *Rozwój infrastruktury lokalnej* i zagród edukacyjnych w P.2.3. *Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych*, a następnie realizację przedsięwzięcia P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych*, gdzie efekty poszczególnych operacji mogą być wykorzystane do realizacji działań tzw. „miękkich”. Podobnie najpierw zostaną ogłoszone konkursy na operację w ramach przedsięwzięć P.1.1. *Rozwój infrastruktury lokalnej*, P.2.3. *Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych*, P.3.2. *Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi* i P.3.3 *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki*, a następnie zostanie zrealizowany projekt własny LGD w ramach przedsięwzięcia P.3.1. *Budowa marki Ziemi Lubawskiej*. Przewiduje się również w międzyczasie realizację przedsięwzięć w ramach P.3.2. *Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi*, w taki sposób, aby umożliwić również wdrażanie pomysłów w ramach innych przedsięwzięć wskazanych w LSR.

¹⁰ J. Abramowicz, dr A. Borowczak, dr I. Grabowska, Z. Polańska, Z. Popis, M. Kopczyńska, A. Krzewski, B. Ledzion, Raport końcowy pn. Określenie optymalnego modelu funkcjonowania Lokalnych Grup Działania w nowej perspektywie finansowej oraz ocena jakości i efektywności ich funkcjonowania, , Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi , Warszawa, sierpień 2019

Dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR

Wdrażanie operacji w ramach LSR będzie odbywać się za pomocą trzech metod: trybu konkursowego, projektu grantowego oraz operacji własnej. Wybór poszczególnych metod wdrażania został poprzedzony pogłębioną analizą i w celu zaangażowania we wdrażanie LSR większej liczby mieszkańców oraz podmiotów zdecydowano się na realizację projektów grantowych w czterech przedsięwzięciach w ramach dwóch celów LSR: Mieszkańcy (P.1.1. *Rozwój infrastruktury lokalnej*, Schemat B; P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych*) oraz Ziemia Lubawska (P.3.2. *Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi* oraz P.3.3. *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki*). Uzasadnieniem tej decyzji jest założenie, iż **małe projekty zaspokajające zdefiniowane potrzeby są łatwiejsze do realizacji**. Ponadto projekty grantowe są to stosunkowo niewielkie środki przeznaczone dla małych organizacji. **Znaczenie tych środków jest tym większe, że organizacje te nie mają potencjału kadrowego i finansowego do realizacji dużych projektów finansowanych z innych środków zewnętrznych.**¹¹ Realizacja operacji w ramach projektów grantowych zachęci mieszkańców do większej aktywności społecznej i tym samym zwiększy możliwości rozwoju obszaru LSR.

Natomiast przedsięwzięcie P.3.1 *Budowa marki Ziemia Lubawska* będzie realizowane w ramach operacji własnej jako projekt, który uspołni oznakowanie marki i wykorzysta nowe metody marketingowe, co przyczyni się do zwiększenia rozpoznawalności i atrakcyjności obszaru. Jednakże to LGD Ziemia Lubawska bierze na siebie odpowiedzialność za promocję regionu, jako miejsca do zamieszkania i odwiedzenia, co w przyszłości będzie wiązało się ze **zdobyciem większego zaufania wśród społeczeństwa lokalnego, większą rozpoznawalnością Stowarzyszenia oraz znacznieszą skutecznością w promowaniu i realizacji LSR**.

Niemniej jednak, nie zrezygnowano z przeprowadzenia naborów wniosków w trybie konkursowym dla projektów o większej wartości. Jednakże ze względu na ograniczenia finansowe LSR zostaną wybrane tylko te projekty do dofinansowania, które mają na celu **zaspokojenie niezbędnych potrzeb społeczeństwa lokalnego i powinny być dedykowane dla grupy osób w niekorzystnej sytuacji, młodych oraz seniorów**.

Sposób wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów

Za pomocą metod partycypacyjnych, wskazanych w Rozdziale III.1, sformułowano cele w obszarze Mieszkańcy, Gospodarka oraz Ziemia Lubawska. W celu zwiększenia szansy osiągnięcia zakładanych efektów, pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska będą organizować **kampanie informacyjno-edukacyjne oraz kampanie informacyjne o efektach realizacji LSR (więcej w Załączniku nr 5 Plan Komunikacji)**, co przyczyni się do większej liczby jakościowych wniosków i realizacji założonych wskaźników.

Ponadto założono punkty premiujące (więcej w Rozdziale VII.2), które również mają na celu osiągnięcie efektów zapisanych w LSR: **wzrost jakości życia mieszkańców obszaru, w tym w szczególności osób z grupy niekorzystnej sytuacji, młodych oraz seniorów, poprzez zapewnienie infrastruktury lokalnej, wzmocnienie kapitału społecznego, rozwoju przedsiębiorczości zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w tym innowacyjnej wraz ze stworzeniem miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji oraz zwiększenie rozpoznawalności obszaru Ziemia Lubawska**.

Spójność, komplementarność i synergia z dokumentami wyższego rzędu

LSR jest narzędziem do wdrażania polityki rozwoju województwa, ponieważ służy realizacji, pewnego zakresu, celów rozwojowych województwa. Ponadto komplementarność i synergia pomiędzy wszystkimi unijnymi funduszami pozwoli na lepsze wdrożenie LSR, tj. w większym zakresie i osiągnięcie założonych efektów w krótszym czasie. Dlatego też, LGD Ziemia Lubawska będzie prowadziła kampanię informacyjno - promocyjną (spotkania, informacje na stronie internetowej i mediach społecznościowych) wskazującą na możliwość aplikowania również z innych programów na działania szersze, będące komplementarne wobec LSR. Realizacja takich przedsięwzięć zwiększa możliwość rozwoju obszaru i niweluje zdiagnozowane problemy w diagnozie.

Poniżej przedstawiono spójność LSR z dokumentami wyższymi rzędu.

¹¹ Ibidem

Tabela 9. Zgodność LSR z celami określonymi w ponadlokalnych strategicznych dokumentach

Cele LSR	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030	Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027
CEL I Mieszkańcy	Cel szczegółowy 8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Cel szczegółowy II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu Środowiska Kierunek interwencji: II.2. Dostępność wysokiej jakości usług publicznych Kierunek interwencji: II.3. Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych Miast Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa Kierunek interwencji: III.1. Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa	Cel strategiczny 1: Kompetencje przyszłości Cel operacyjny: Nowoczesne usługi Cel strategiczny 3: Kreatywna aktywność Cel operacyjny 1: Inspirująca twórczość Cel operacyjny 2: Efektywna współpraca Cel operacyjny 3: Ukształtowana tożsamość Cel strategiczny 4: Mocne fundamenty Cel operacyjny 1: Silny kapitał społeczny	Priorytet 6: Edukacja i Kompetencje EFRR Priorytet 7: Edukacja i Kompetencje EFS+ Priorytet 8: Włączenie i Integracja EFRR Priorytet 9: Włączenie i Integracja EFS+
CEL II Gospodarka	Cel szczegółowy 7: Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich Cel szczegółowy 8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Cel szczegółowy I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej Kierunek interwencji: I.2. Jakość i bezpieczeństwo żywności Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa Kierunek interwencji: III.1. Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa Kierunek interwencji: III.2. Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy	Cel strategiczny 1: Kompetencje przyszłości Cel operacyjny 2: Nowoczesne usługi Cel strategiczny 2: Inteligentna produktywność Cel operacyjny 2: Inteligentna specjalizacja Cel operacyjny 3: Wysoka konkurencyjność	Priorytet 1. Gospodarka Priorytet 2. Środowisko Priorytet 7. Rynek Pracy

Cele LSR	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030	Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego	Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027
CEL III Ziemia Lubawska	Cel szczegółowy 7: Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich Cel szczegółowy 8: Promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa	Cel szczegółowy II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu Środowiska Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska	Cel strategiczny 2: Inteligentna produktywność Cel operacyjny 2: Inteligentna specjalizacja Cel strategiczny 4: Mocne fundamenty Cel operacyjny 2: Optymalna infrastruktura rozwoju Cel operacyjny 3: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze	Priorytet 11: Turystyka i Kultura

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10. Zgodność LSR z celami lokalnymi (Gmina Kurzętnik nie posiada strategii rozwoju)

Cele LSR	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grodziczno na lata 2015-2025	Strategia Rozwoju Gminy Rybno na lata 2016-2025	Strategia Rozwoju Gminy Lubawa na lata 2016-2025	Strategia Rozwoju Miasta Lubawa do 2030 roku
CEL I Mieszkańcy	Cel strategiczny 1: Gmina Grodziczno- atrakcyjnym miejscem dla turystów Cel operacyjny: rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, Cel strategiczny 6: Rozwój zaplecza kulturalno-rozrywkowego Cele operacyjne: wzrost aktywności bazy sportowo-rekreacyjnej; poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój	Cel strategiczny 1: Zwiększenie jakości życia mieszkańców Gminy oraz wzrost ich aktywności społecznej i ekonomicznej Cel operacyjny 3: Pomoc społeczna, aktywizacja społeczna oraz zapewnienie odpowiedniej opieki osobom niepełnosprawnym i starszym oraz członkom ich rodzin Cel operacyjny 4: Zwiększenie dostępności do wychowania przedszkolnego i żłobkowego oraz	Priorytet II: Środowisko Cel operacyjny II.1: Zmiana świadomości, postaw i zachowań społecznych w kierunku prośrodowiskowym Priorytet IV: Społeczeństwo Cel operacyjny IV.1: Wzrost różnorodności i dostępności oferty w zakresie edukacji, zdrowia, kultury, sportu i rekreacji Cel operacyjny IV.2: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, integracji oraz aktywności	Cel strategiczny 1: Zwiększenie standardu i dostępności przestrzeni publicznej Cel operacyjny 1.1: Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej Cel strategiczny 3: Poprawa jakości życia mieszkańców i oferty usług społecznych 3.3. Wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji społecznej 3.5. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej

	obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych	wsparcie edukacji na każdym poziomie kształcenia Cel operacyjny 6: Zwiększenie dostępności wydarzeń i infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej dla mieszkańców w każdym wieku	mieszkańców	3.6. Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych, profilaktycznych i społecznych
CEL II Gospodarka	Cel strategiczny 1: Gmina Grodziczno - atrakcyjnym miejscem dla turystów Cel operacyjny: rozwój agroturystyki (oraz działalności towarzyszących)	Cel strategiczny 3: Wsparcie edukacji i przedsiębiorczości mieszkańców oraz intensyfikacja działań mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz zwiększenie liczby oraz jakości miejsc pracy Cel operacyjny 2: Wykreowanie oraz rozwój specjalizacji/oferty Gminy w obszarze turystyki i rolnictwa	Priorytet III: Gospodarka Cel operacyjny III.1: Kreowanie warunków sprzyjających wzmocnieniu i rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości Cel operacyjny III.4: Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców gminy	Cel strategiczny 4: Rozwój gospodarczy poprzez zapewnienie dobrych warunków rozwoju przedsiębiorczości i rynku pracy 4.2. Innowacyjna gospodarka, w tym jej cyfryzacja i automatyzacja 4.3. Budowa oferty turystyczno-sportowej
CEL III Ziemia Lubawska	Cel strategiczny 1: Gmina Grodziczno - atrakcyjnym miejscem dla turystów Cele operacyjne: promocja obszarów turystycznych gminy, wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem	Cel strategiczny 2: Zwiększenie użyteczności przestrzeni publicznej oraz jakościowy i ilościowy wzrost infrastruktury drogowej, technicznej i energetycznej Cel operacyjny 4: Zrównoważony rozwój Gminy z wykorzystaniem jej walorów naturalnych-gospodarki wodnej	Priorytet III: Gospodarka Cel operacyjny III.3: Stworzenie i wypromowanie marki „Ziemia Lubawska”	

	Strategia Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2021-2026	Strategia rozwoju gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2023-2030
CEL I Mieszkańcy	1. Budowa małej infrastruktury dla rekreacji: placów zabaw, skateparku / pumptracku, doposażenie świetlic i remiz 2. Poszerzenie oferty zajęć rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych oraz aktywizujących działania obywatelskie na rzecz gminy i sołectw 3. Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki	Cel strategiczny 3: Wysoka jakość życia mieszkańców oraz dostępność usług społecznych Cel operacyjny 3.2: Aktywna integracja lokalnej społeczności Cel operacyjny 3.3: Rozwój aktywności kulturalnej i rekreacyjno- sportowe Cel operacyjny 3.5: Infrastruktura społeczna	Cel strategiczny 1: Wzmocnienie przestrzennej spójności Cel operacyjny 1.3: Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej Cel strategiczny 3: Człowiek fundamentem rozwoju Gminy Cel operacyjny 3.1: Bogata oferta edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna Cel operacyjny 3.3: Włączenie społeczne
CEL II Gospodarka	1. Wspieranie powstawania nowych oraz kreowanie sprzyjających warunków dla rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych w oparciu o lokalne zasoby 2. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej	Cel strategiczny 4. Silna gospodarka i atrakcyjny rynek pracy 4.1. Rozwój gospodarczy oparty na nowoczesnych i ekologicznych technologiach 4.2. Rozwój turystyki i rekreacji	Cel strategiczny 4: Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy Cel operacyjny 4.1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
CEL III Ziemia Lubawska	1. Aktywna promocja oferty turystycznej gminy, stworzenie planu promocji 2. Wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem		Cel strategiczny 5: Przyjazna Gmina Cel operacyjny 5.2: Społeczno-gospodarcza promocja Gminy

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI

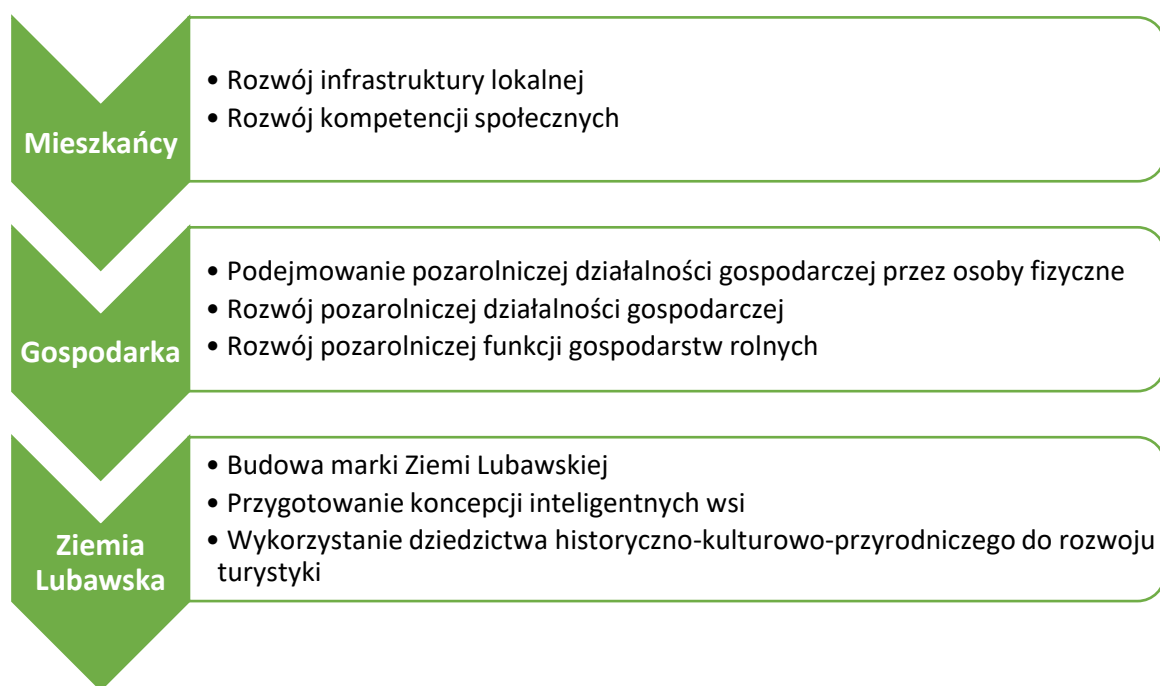
Cele i przedsięwzięcia LSR zostały bezpośrednio **powiązane z diagnozą (analizą potrzeb i potencjału obszaru) i stanowią wynik konsultacji społecznych z mieszkańcami na podstawie prowadzonych spotkań konsultacyjnych i sektorowych, badań i analiz własnych - ankietowych i wywiadów pogłębionych oraz fiszek projektowych** (więcej w Rozdziale III.1. *Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania*). Identyfikacja celów i przedsięwzięć, a także ustalenie ich wzajemnych powiązań były ważnym elementem planowania strategicznego LSR.

Etapy formułowania celów i przedsięwzięć:

1. zbieranie propozycji,
2. selekcja celów i przedsięwzięć: eliminacja przedsięwzięć, które obiektywnie są niemożliwe do osiągnięcia,
3. hierarchizacja celów i przedsięwzięć.

1. Specyfikacja i opis celów

Trzy cele wraz z przedsięwzięciami prezentuje drzewo celów przedstawione poniżej.

Wszystkie operacje realizowane w ramach LSR muszą być zgodne zasadami horyzontalnymi określonymi w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym:

- poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- zasady równości kobiet i mężczyzn;
- zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”.

Tabela 11. Opis i uzasadnienie celów

Cel	Przedsięwzięcie	Uzasadnienie
MIESZKAŃCY	Rozwój infrastruktury lokalnej	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (m.in. braki w infrastrukturze publicznej, sportowo-rekreacyjnej, niedostosowana infrastruktura do potrzeb osób z niepełnosprawnościami). Wnioski z konsultacji społecznych: według respondentów badania ankietowego, słabymi stronami obszaru są m.in.: niezadowalająca oferta spędzania czasu wolnego (15,5%, 105 odpowiedzi) i niska jakość usług publicznych (9,2%, 62 odpowiedzi). Respondenci wskazali również pożądane działanie do realizacji: bazę turystyczną (wiaty przystani kajakowych, ścieżki rowerowe, oznakowania szlaków). Natomiast na spotkaniach konsultacyjnych mieszkańcy obszaru LSR zwracali uwagę na jakość obecnej infrastruktury, która wymaga modernizacji/ remontów lub braku infrastruktury społecznej, która służyłaby dla każdej grupy społecznej. Ponadto, wciąż występują braki w infrastrukturze społecznej i publicznej, zapewniające bezpieczeństwo i dostęp dla osób z niepełnosprawnościami. Zgłoszono 39 fiszek projektowych.
	Rozwój kompetencji społecznych	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (m.in. brak zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, zajęć dla młodzieży i osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami); starzejące się społeczeństwo (m.in. w wyniku migracji zarobkowych, głównie ludzi młodych); największe bezrobocie występowało na koniec 2021 r. wśród osób m.in. posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe (702 osoby, 35,44%), kobiet (60,85% ogółu osób bezrobotnych); ubogie społeczeństwo (na obszarze funkcjonowały 23 PGR, gdzie mieszkańcy są zagrożeni wykluczeniem społecznym). 5 z 8 gmin jest wskazana w liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Potencjał: kapitał społeczny (aktywnie funkcjonujące organizacje pozarządowe), poczucie tożsamości regionalnej. Wnioski z konsultacji społecznych: według ankietowanych jedną z szans rozwoju dla obszaru LGD jest popularność inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej (43 odpowiedzi, 7,4%), natomiast zagrożeniem jest zanikanie więzi społecznych i tożsamości regionalnej (126 odpowiedzi, 21,6%). Oczekiwany przez respondentów działaniami są: wsparcie inicjatyw społecznych (np. sportowych, kulturalnych, senioralnych) (99 odpowiedzi, 14,5%), organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców (97 odpowiedzi, 14,2%). Efektem wdrażania LSR według respondentów powinno być podniesienie kompetencji mieszkańców (144 odpowiedzi, 24,4%). Dodatkowo, na spotkaniach konsultacyjnych wskazywano niską jakość lub brak zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów, niską świadomość proekologiczną mieszkańców, brak wsparcia merytorycznego dla osób starszych, będącymi członkami organizacji pozarządowych przy aplikowaniu i rozliczaniu projektów oraz brak wsparcia szkoleniowego związanego z innowacyjnością i przedsiębiorczością. Zgłoszono 40 fiszek projektowych.

GOSPODARKA	Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewykorzystany potencjał turystyczny, słaba baza noclegowa i gastronomiczna; obszar słabo rozwinięty gospodarczo (niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw, niedostateczny poziom rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, zbyt mała liczba zarejestrowanych produktów lokalnych), migracje zarobkowe, największe bezrobocie występowało na koniec 2021r. wśród osób: 25-34 r.ż., staż pracy od 1 roku do 5 lat 8, posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, pozostaje bez pracy powyżej 24 miesięcy, kobiet; barierą dla kobiet chcących powrócić na rynek pracy po urodzeniu dziecka są: ograniczone możliwości opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz opieka nad osobami starszymi w rodzinie. Potencjał: tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki; potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości. Wnioski z konsultacji społecznych: według respondentów badania ankietowego słabymi stronami obszaru objętego LSR jest zbyt mała atrakcyjność turystyczna (72 odpowiedzi, 10,6%), sytuacja na rynku pracy (brak miejsc pracy, bezrobocie, poziom wynagrodzenia, kwalifikacje mieszkańców) (53 odpowiedzi, 7,8%), niewystarczająca baza noclegowa (46 odpowiedzi, 6,8%), ograniczona baza gastronomiczna (69 odpowiedzi, 10,2%). Ankietowani wskazali działania, jakie powinny być podjęte w najbliższym czasie: baza noclegowa (33 odpowiedzi, 4,8%) baza gastronomiczna (38 odpowiedzi, 5,5%). Natomiast efektem wdrażania LSR powinien być spadek bezrobocia (120 odpowiedzi, 20,3%).
	Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewykorzystany potencjał turystyczny, słaba baza noclegowa i gastronomiczna; obszar słabo rozwinięty gospodarczo (niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw, niedostateczny poziom rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, zbyt mała liczba zarejestrowanych produktów lokalnych); niewystarczające działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych (mały udział OZE i zielonej gospodarki u przedsiębiorców). Potencjał: tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki; potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości. Wnioski z konsultacji społecznych: według respondentów badania ankietowego słabymi stronami obszaru objętego LSR jest zbyt mała atrakcyjność turystyczna (72 odpowiedzi, 10,6%), sytuacja na rynku pracy (brak miejsc pracy, wysokie bezrobocie, poziom wynagrodzenia, kwalifikacje mieszkańców) (53 odpowiedzi, 7,8%), niewystarczająca baza noclegowa (46 odpowiedzi, 6,8%), ograniczona baza gastronomiczna (69 odpowiedzi, 10,2%), niedostateczna dbałość o środowisko naturalne (35 odpowiedzi, 5,2%). Ankietowani wskazali działania, jakie powinny być podjęte w najbliższym czasie: baza noclegowa (33 odpowiedzi, 4,8%) baza gastronomiczna (38 odpowiedzi, 5,5%), rozwój produktów lokalnych (rękodzieła, wyrobów spożywczych itp.) (73 odpowiedzi, 10,7%). Pomimo zgłoszenia tylko 3 fiszek projektowych, to jednak na spotkaniach konsultacyjnych, w tym sektorowych z przedsiębiorcami, przedstawiono potrzeby przedsiębiorczych mieszkańców obszaru LSR.
	Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewykorzystany potencjał turystyczny; słaba baza noclegowa i gastronomiczna. Potencjał do rozwoju agroturystyki, tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki. Wnioski z konsultacji społecznych: według respondentów badania ankietowego słabymi stronami obszaru objętego LSR jest zbyt mała atrakcyjność turystyczna (72 odpowiedzi, 10,6%), niewystarczająca baza noclegowa (46 odpowiedzi, 6,8%), ograniczona baza

		gastronomiczna (69 odpowiedzi, 10,2%). Ankietowani wskazali działania, jakie powinny być podjęte w najbliższym czasie: baza noclegowa (33 odpowiedzi, 4,8%) i baza gastronomiczna (38 odpowiedzi, 5,5%). Zgłoszono 4 fiszki projektowe.
ZIEMIA LUBAWSKA	Budowa marki Ziemi Lubawskiej	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: słaba promocja gospodarcza i turystyczna; niewykorzystany potencjał turystyczny (obszar słabo rozpoznawalny - brak spójnej marki dla całego obszaru, chaos w oznakowaniu wizualizacji m.in. materiałów reklamowych). Potencjał: tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki, poczucie tożsamości regionalnej. Wnioski z konsultacji społecznych: wyniki badań ankietowych, rozmów z mieszkańcami podczas spotkań konsultacyjnych świadczą o niewykorzystanym potencjale turystycznym Ziemi Lubawskiej. Wiąże się to nie tylko z brakami infrastrukturalnymi wskazanymi w innych przedsięwzięciach, ale również braku spójności marki, oznakowania i słabej promocji całego obszaru. Zgłoszono 3 fiszki projektowe.
	Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewykorzystany potencjał turystyczny (m.in. brak wiosek tematycznych); niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego; starzejące się społeczeństwo; niewystarczające działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych. Potencjał: tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki, kapitał społeczny, trendy związane z zainteresowaniem eko życiem, slow life, slow food. Wnioski z konsultacji społecznych: szansa moda na zdrowy styl życia (95 odpowiedzi, 16,3%), popularność inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej (43 odpowiedzi, 7,4%). Na spotkaniach konsultacyjnych w każdej gminie okazało się, że społeczność obszaru objętej LSR jest kreatywna, tylko potrzebują odpowiednich narzędzi i środków finansowych do wdrażania swoich pomysłów. Otrzymano 3 fiszki projektowe.
	Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	Związek z analizą potrzeb i potencjału obszaru: niewykorzystany potencjał turystyczny oraz zasobów kulturowych i przyrodniczych (niezadowalająca jakość i stopień oznakowania istniejących szlaków, tras i atrakcji turystycznych). Potencjał: tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki, kapitał społeczny. Wnioski z konsultacji społecznych: według respondentów badania ankietowego słabymi stronami obszaru objętego LSR jest zbyt mała atrakcyjność turystyczna (72 odpowiedzi, 10,6%), niedostateczna dbałość o środowisko naturalne (35 odpowiedzi, 5,2%). Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy podnosili dyskusję na temat braku lub słabego oznakowania tras/ścieżek rowerowych, obiektów historycznych, które mogłyby zwiększyć atrakcyjność turystyczną obszaru. Zebrano 19 fiszek projektowych.

Źródło: Opracowanie własne

2. Cele z podziałem na źródła finansowania

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023 - 2030 finansowana będzie w całości z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach PS WPR. Ponadto dodatkowym źródłem finansowania będzie wkład własny beneficjentów.

3. Sposób realizacji przedsięwzięć

Poniżej przedstawiono sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć wdrażanych w ramach LSR LGD Ziemia Lubawska.

Tabela 12. Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS, sposób ich realizacji wraz z uzasadnieniem

Przedsięwzięcie	Sposób realizacji i uzasadnienie
Rozwój infrastruktury lokalnej	Schemat A: tryb konkursowy, Alokacja Schematu A: 293 500 EUR. Beneficjenci Schematu A: jednostki samorządu terytorialnego Obszary interwencji Schematu A: mała infrastruktura publiczna i społeczna m.in.: rekreacyjno-wypoczynkowa, turystyczna, kulturalna, opiekuńcza dla dzieci i osób starszych, poprawiająca bezpieczeństwo. Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej w Rozdziale VII.2 i VII.3). Schemat B: tryb konkursowy, Alokacja Schematu B: 232 000 EUR. Beneficjenci Schematu B: organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury i sportu, kościoły i związki wyznaniowe. Obszary interwencji Schematu B: infrastruktura publiczna i społeczna m.in.: rekreacyjno-wypoczynkowa, turystyczna, kulturalna, opiekuńcza dla dzieci i osób starszych, poprawiająca bezpieczeństwo. Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej w Rozdziale VII.2 i VII.3). Uzasadnienie: planowane efekty przedsięwzięcia będą ogólnodostępne lub służyły zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnej oraz odpowiadały na potrzeby mieszkańców, którego skutkiem będzie wzrost jakości życia społeczeństwa. Ze względu na ograniczone środki planuje się podział tego przedsięwzięcia na Schemat A, którego beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego oraz Schemat B - organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury i sportu, kościoły i związki wyznaniowe. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrożenia LSR (dalej Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER).
Rozwój kompetencji społecznych	Tryb: konkursowy/projekt grantowy/ bieżąca działalność LGD. na łączną kwotę 149 500 EUR. Beneficjenci: organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury i sportu Projekty grantowe dedykowane dla: Schemat A - osób w niekorzystnej sytuacji - kobiety, Schemat B - osób w niekorzystnej sytuacji – osoby z niepełnosprawnościami, Schemat C - osób w niekorzystnej sytuacji - osoby poszukujące pracy, Schemat D - osób młodych, Schemat E – seniorów, Schemat F – przygotowanie projektu partnerskiego (więcej w Rozdziale VII.4). Tryb konkursowy: Schemat A - standardowy tryb konkursowy, Schemat B - projekt partnerski z podmiotem spoza obszaru objętego daną LSR

	Obszary interwencji: aktywizacja do działań na rzecz własnej społeczności, podnoszenie kompetencji i umiejętności społecznych, w tym kształtowanie świadomości obywatelskiej. Premiowane będą projekty innowacyjne i w partnerstwie (więcej Rozdział VII.2 i VII.3). Punktacji nie będzie podlegać premiowanie przez LGD operacji/projektów z których specyfiki wynika, że jedyną ich formą realizacji jest partnerstwo. Uzasadnienie: przedsięwzięcie stworzy warunki dla powstawania i rozwoju aktywności społecznej oraz kształtowania i wspierania postaw obywatelskich mieszkańców obszarów objętych LSR, poszerzy ofertę na atrakcyjne i kreatywne spędzanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i osób starszych oraz wzmocni poczucie więzi społecznych. Ponadto organizacja szkoleń i świadczenie usług doradczych dla potencjalnych beneficjentów, jak również organizowanie szkoleń dla pracowników Biura oraz organów LGD przyczyni się do wzrostu kompetencji społecznych, m.in. w zakresie pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych, sprawnego wdrażania LSR i animacji społecznej. Zakłada się, że w ramach tego przedsięwzięcia będą realizowane: 2 konkursy, w tym 1 konkurs na projekt partnerski, 6 projektów grantowych: osób młodych, seniorów oraz osób w grupie niekorzystnej sytuacji (kobiety, w tym szczególnie powracające na rynek pracy, osób poszukujących pracy, osób z niepełnosprawnościami), przygotowanie projektu partnerskiego. Projekt partnerski (z partnerem krajowym i zagranicznym) powinien mieć na celu: nawiązanie współpracy między instytucjami i organizacjami reprezentującymi różne grupy docelowe (np. rynku pracy, integracji społecznej, edukacji), wymianę doświadczeń, projektowanie wspólnych działań i znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów. Realizacja projektu partnerskiego pozwala na większą skalę i efektywność działań, kompleksowość i komplementarność działań, które oznaczają uzupełnianie się kompetencji partnerów, pozwalają na integrację zasobów i ujednolicenie sposobu działania. Zakłada się, że projekty w partnerstwie zwiększą aktywność mieszkańców, a ich rezultaty zostaną wdrożone na obszarze LSR, poprawiając jakość życia społeczeństwa lokalnego. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.
Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	Tryb: konkursowy na łączną kwotę 434 000 EUR. Beneficjenci: mieszkańcy, w tym osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia i osoby z niepełnosprawnościami), rolnicy Obszary interwencji: dowolny rodzaj działalności (z wyłączeniem przemysłu ciężkiego), w tym rozwój turystyki wiejskiej i usług dla turystów, w szczególności działalności opisane w sekcjach PKD: • Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; • Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej Rozdział VII.2 i VII.3), dedykowane mieszkańcom w niekorzystnej sytuacji oraz tworzące miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji. Uzasadnienie: w związku z diagnozowanym ubóstwem społeczeństwa, bezrobociem, migracjami zarobkowymi, problemami kobiet, w tym szczególnie powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka i zagrożonym wykluczeniem innych grup społecznych np. osób z niepełnosprawnościami, przewiduje się pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej, w szczególności w sferze usług turystycznych. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.
Rozwój pozarolniczej	Tryb: konkursowy na łączną kwotę 425 000 EUR. Beneficjenci: mikroprzedsiębiorstwa, małe przedsiębiorstwa

działalności gospodarczej	Obszary interwencji: dowolny rodzaj działalności (z wyłączeniem przemysłu ciężkiego), w tym rozwój turystyki wiejskiej i usług dla turystów i poszanowaniu zrównoważonego rozwoju, w szczególności działających w sekcjach PKD związanych z działalnościami: turystyką i okołoturystyczną: • Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; • Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją. Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej Rozdział VII.2 i VII.3), dedykowane mieszkańcom w niekorzystnej sytuacji oraz tworzące miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji. Uzasadnienie: rozwój gospodarczy obszaru objętego LSR nie jest możliwy bez wsparcia lokalnych przedsiębiorców, w szczególności w sferze usług turystycznych. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.
Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	Tryb: konkursowy na łączną kwotę 491 000 EUR. Beneficjenci: rolnicy będący właścicielami małego gospodarstwa, którego powierzchnia nie przekracza 10 ha Obszary interwencji: Schemat A: gospodarstwa agroturystyczne - dostosowanie małego gospodarstwa do świadczenia usług/rozszerzenia oferty świadczonych w gospodarstwie, usług polegających na: wynajmowaniu pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczeniu innych usług związanych z pobytem. Schemat B: zagrody edukacyjne - dostosowanie małego gospodarstwa do świadczenia usług edukacyjnych/rozszerzenia oferty usług edukacyjnych lub podniesienie standardu świadczonych usług zgodnie ze standardami określonymi przez CDR O/Kraków; obiekty, gdzie realizowane są przynajmniej dwa cele edukacyjne spośród niżej wymienionych: edukacja w zakresie produkcji roślinnej, edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej, edukacja w zakresie przetwórstwa produktów rolnych, edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumenckiej, edukacja w zakresie dziedzictwa kultury materialnej wsi, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowe. Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej Rozdział VII.2 i VII.3), tworzące miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji. Uzasadnienie: rozwój gospodarczy Ziemi Lubawskiej jest powiązany z rozwojem turystycznym obszaru, dlatego też będzie się dążyło do zwiększenia bazy noclegowej, gastronomicznej oraz zwiększenie atrakcyjności oferty rekreacyjnej poprzez stworzenie zagród edukacyjnych. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.
Budowa marki Ziemi Lubawskiej	Tryb: 1 operacja własna na kwotę 75 500 EUR. Beneficjenci: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska Obszary interwencji: popularyzacja dziedzictwa historyczno-kulturowego, wykorzystanie nowych metod marketingowych, kreowanie wizerunku regionu jako atrakcyjnego turystycznie. Uzasadnienie: przedsięwzięcie pozwoli na zwiększenie wiedzy mieszkańców, jak i turystów na temat lokalnych zasobów, w tym zasobów historyczno-kulturalnych wskazanych w przedsięwzięciu P.3.3. <i>Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowego do rozwoju turystyki</i>. Dzięki temu zwiększy się rozpoznawalność Ziemi Lubawskiej, jako miejsca przyjaznego dla mieszkańców i turystów. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.

Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi	Tryb: Projekt grantowy na kwotę na łączną kwotę 27 000 EUR. Beneficjenci: organizacje pozarządowe, sołectwa Obszary interwencji: propozycje koncepcji inteligentnej wsi dla konkretnych miejscowości (więcej w Rozdziale VII.4). Premiowane będą projekty innowacyjne (więcej Rozdział VII.2 i VII.3), dedykowane mieszkańcom w niekorzystnej sytuacji, dla osób młodych i seniorów, mają wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego lub klimatu. Uzasadnienie: przedsięwzięcie inspirowane do zmian i podejmowania działań odpowiadających na potrzeby mieszkańców wsi, które służą poprawie poziomu i jakości życia. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.
Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	Tryb: konkursowy/projekt grantowy na kwotę 122 500 EUR. Projekty grantowe: (więcej w Rozdziale VII.4) Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego, MŚP, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, mieszkańcy Obszary interwencji: identyfikacja, oznakowanie, ochrona, zabezpieczanie i promocja dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Uzasadnienie: rozwój gospodarczy Ziemi Lubawskiej jest powiązany z rozwojem turystycznym obszaru objętego LSR, dlatego też należy wspierać różnorodne działania związane z dziedzictwem historyczno-kulturowym, zarówno poprzez działania inwestycyjne, jak również miękkie. Podstawa prawna: Wytyczne szczegółowe dla interwencji LEADER.

Źródło: Opracowanie własne

4. Określenie wskaźników celów

Tabela 13. Wskaźniki celów

Cel	Przedsięwzięcie	Nazwa wskaźnika produktu	Wartość wskaźnika produktu w 2029 r.	Jednostka miary	Nazwa wskaźnika rezultatu	Wartość wskaźnika rezultatu w 2029 r.	Jednostka miary	Źródło danych/sposób pomiaru
MIESZKAŃCY	Rozwój infrastruktury lokalnej	Liczba operacji nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury lokalnej	20	sztuka	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	67 500	osoba	Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny
	Rozwój kompetencji społecznych	Liczba operacji wzmacniających kompetencje społeczne mieszkańców	22	sztuka				Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny

GOSPODARKA	Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	20	sztuka	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	20	sztuka	Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny
	Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na wsparciu istniejącego przedsiębiorstwa	12	sztuka	Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR	29	sztuka	Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny
	Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	Liczba operacji polegających na wsparciu pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	17	sztuka				
ZIEMIA LUBAWSKA	Budowa marki Ziemi Lubawskiej	Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	1	sztuka	Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	30	sztuka	Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny
	Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi	Liczba opracowanych koncepcji inteligentnej wsi	30	sztuka				Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny
	Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	20	sztuka				Sprawozdania beneficjentów/ dane LGD / pomiar coroczny

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie najważniejszych informacji dotyczących celów LSR stanowi Załącznik nr 1. *Cele i przedsięwzięcia*

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych, sposób powstawania procedur, ich cele i założenia

Wybór operacji dokonywany jest na podstawie procedur i kryteriów, które wpływają na osiągnięcie zakładanych celów oraz wskaźników i tym samym na prawidłową realizację LSR. Szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie oceny i wyboru operacji wg lokalnych kryteriów, w tym wzory dokumentów zostaną zawarte w procedurach przyjętych uchwałami Walnego Zebrania Członków LGD Ziemia Lubawska i przekazane do Zarządu Województwa 60 dni od podpisania umowy ramowej. **Założenia do procedur powstały we współpracy Biura LGD, z Zespołem Roboczym i były przedmiotem konsultacji ze społeczeństwem lokalnym** (badanie ankietowe, spotkania konsultacyjne, konsultacje na stronie internetowej). Dokumenty będą przejrzyste, niedyskryminujące, pozwolą uniknąć ryzyka konfliktu interesów, będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych za pośrednictwem strony internetowej oraz w Biurze LGD.

Narzędziem wdrażania LSR są przyjęte przez LGD procedury w następujących typach operacji:

1. operacje standardowe, w tym partnerskie
2. projekty grantowe
3. operacje własne LGD

Tabela 14. Założenia do Procedur oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD

Podmiot odpowiedzialny	Procedura operacji standardowych	Procedura projektów grantowych
Ogłoszenie naboru i nabór wniosków		
Zarząd LGD	Uzgodnienie z SW terminu naboru wniosków oraz wysokości dostępnych środków finansowych.	
Biuro LGD	Informacja o możliwości składania wniosków co najmniej na stronie internetowej: nie później niż 14 dni przed dniem planowanego rozpoczęcia terminu składania tych wniosków.	
Biuro LGD	Nabór wniosków za pomocą systemu IT: termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 60 dni.	
Ocena zgodności z LSR i zgodności operacji z PS WPR i wybór operacji		
Biuro LGD	Ocena wstępna przed skierowaniem wniosku do Rady przez pracowników Biura. Możliwe jest wezwanie podmiotu ubiegającego się o to wsparcie do złożenia wyjaśnień lub brakujących dokumentów.	
Biuro LGD	Przekazanie wniosków do oceny Rady.	
Rada LGD	Zatwierdzenie wyników oceny wstępnej przez Radę.	
Rada LGD	Ocena zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru, zgodnie z kryteriami ustalonymi dla operacji.	Ocena zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru, zgodnie z kryteriami ustalonymi dla grantobiorców.
Rada LGD	Wpisanie wniosku na listę rankingową.	
Biuro LGD	Ogłoszenie o wynikach na stronie internetowej LGD i wysłanie powiadomień do wnioskodawców o wynikach oceny i prawie do wniesienia protestu.	
Zarząd LGD	Przekazanie Zarządowi Województwa wniosków wraz z dokumentami potwierdzającymi dokonanie wyboru operacji.	
Tryb odwoławczy		
Biuro LGD	Przyjmowanie protestów wnioskodawców w terminie 7 dni od dnia doręczenia informacji o wynikach oceny.	
Rada LGD	Weryfikacja złożonego protestu w terminie 14 dni od dnia otrzymania protestu, po czym następuje: a) odrzucenie z przyczyn formalnych, b) uznanie protestu, c) nieuznanie protestu.	
Rada LGD/ Zarząd LGD	O wynikach informowany jest wnioskodawca i SW.	Złożenie wniosku na projekt grantowy do SW.

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasady ustalenia i zmian procedur

Ważnym składnikiem procedur są **lokalne kryteria wyboru operacji**, których realizacja przekłada się bezpośrednio na osiągnięcie zawartych w strategii celów i wskaźników. **Założenia do kryteriów zostały opracowane na podstawie diagnozy, analizy SWOT, w sposób oddolny, przy udziale mieszkańców obszaru** (badania ankietowe, spotkania konsultacyjne i sektorowe, wywiady pogłębione). Kryteria wyboru operacji były konsultowane z Zarządem LGD, członkami Stowarzyszenia, Zespołem Roboczym, przedstawicielami samorządów lokalnych oraz lokalną społecznością.

Lokalne kryteria operacji zostaną opracowane dla poszczególnych przedsięwzięć, z uwzględnieniem specyficznych wymogów i zasad horyzontalnych, określone w art. 9 rozporządzenia 2021/1060. Kryteria będą: obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste, mierzalne, a w przypadku kryteriów jakościowych konieczne jest do przeprowadzenia oceny uzasadnienie spełnienia kryterium przez wnioskodawcę we wniosku o przyznanie pomocy (np. kryterium innowacyjności), posiadały dodatkowe opisy i definicje, określały zasady punktowania, w tym maksymalne i minimalne wartości.

Kryteria będą ściśle powiązane ze specyfiką obszaru LSR, z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. W poszczególnych przedsięwzięciach **co najmniej 1 kryterium musi bezpośrednio odnosić się do diagnozy (analizy SWOT), celów i przyczynia się bezpośrednio do osiągnięcia wskaźnika produktu i rezultatu.** Przy wyborze **premiowane będą operacje**, które znacząco wpływają na rozwój obszaru i wdrażanie LSR (Tabela nr 15).

Tabela 15. Kryteria premiujące

Kryteria premiujące	Diagnoza	Cel, Przedsięwzięcie
Innowacyjność (więcej w Rozdziale VII.3)	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo Czyste środowisko, brak ciężkiego przemysłu, potencjał do produkcji żywności wysokiej jakości Bariery rozwoju przedsiębiorczości	Cel 1: P.1.1., P.1.2., Cel 2: P.2.1., P.2.2., P.2.3., Cel 3: P.3.2.
Realizowane w partnerstwie (więcej w Rozdziale VII.3)	Niska aktywność społeczna Starzejące się społeczeństwo Potencjał kapitału społecznego	Cel 1: P.1.2., Cel 3: P.3.2, P.3.3.
Realizacja wyniku z koncepcji inteligentnej wsi	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo Niewystarczające usługi społeczne Niewystarczająca oferta spędzenia wolnego czasu Potencjał kapitału społecznego Trendy związane z zainteresowaniem eko życiem, slow life, slow food	Cel 1: P.1.1., P.1.2., Cel 3: P.3.3.
Dedykowane mieszkańcom należącym do grupy w niekorzystnej sytuacji	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo Wysoka stopa bezrobocia wśród kobiet Niewystarczające usługi społeczne Ubóstwo społeczeństwa Potencjał kapitału społecznego Niska aktywność społeczna Niewystarczająca oferta spędzenia wolnego czasu	Cel 1: P.1.1., P.1.2., Cel 2: P.2.1., P.2.2., P.2.3. Cel 3: P.3.2
Dedykowane osobom młodym oraz seniorom	Obszar słabo rozwinięty gospodarczo Stopa bezrobocia wśród osób do 25 r.ż. Niewystarczające usługi społeczne Potencjał kapitału społecznego Niska aktywność społeczna	Cel 1: P.1.1., P.1.2., Cel 2: P.2.1., P.2.2., P.2.3. Cel 3: P.3.2

	Niewystarczająca oferta spędzenia wolnego czasu	
Charakter podejmowanej / rozwijanej działalności związana jest z turystyką i/lub rekreacją	Niewykorzystany potencjał turystyczny, słaba baza noclegowa i gastronomiczna Niewystarczająca oferta spędzenia wolnego czasu Tereny o korzystnych walorach turystycznych i rekreacyjnych do rozwoju turystyki	Cel 2: P.2.1., P.2.2.
Stworzenie miejsca pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji	Migracja zarobkowa Wysoka stopa bezrobocia wśród kobiet Ubóstwo społeczeństwa	Cel 2: P.2.1., P.2.2., P.2.3.
Wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego lub klimatu obszaru LSR	Niewystarczające działania w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych Bogata różnorodność przyrodniczo - krajobrazowa	Cel 2: P.2.1., P.2.2., Cel 3: P.3.2.

Źródło: Opracowanie własne

Ustalanie kwoty wsparcia odbywać się będzie poprzez zastosowanie intensywności pomocy określonej dla danej grupy beneficjentów.

Wysokość i intensywność wsparcia w ramach LSR LGD Ziemia Lubawska

W przypadku Wdrażania LSR **wsparcie udzielane jest w formie dotacji w postaci ryczałtu w wysokości:**

- do 100 tys. zł - podejmowanie działalności gospodarczej;
- do 150 tys. zł - rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej oraz rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych;
- 40 tys. zł (P.1.2.), 100 tys. (P.3.3.) - projekt grantowy LGD,
- 20 tys. zł – projekt grantowy na przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, przy czym wysokość pojedynczego grantu na sfinansowanie przygotowania jednej koncepcji inteligentnej wsi, indykatoryjna kwota jednostkowa wynosi 4 tys. zł;
- do 50 tys. zł - przygotowanie projektu partnerskiego z podmiotem spoza obszaru objętego LSR (z partnerem krajowym) stanowiący grant na zadanie w ramach projektu grantowego.

W przypadku Wdrażania LSR intensywność wsparcia będzie wynosiła:

- do 65% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne,
- 85% kosztów kwalifikowanych na operacje obejmujące inwestycje produkcyjne związane z rozwojem pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych,
- do 100% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne,
- do 75% kosztów kwalifikowalnych na operacje obejmujące inwestycje nieprodukcyjne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych (dalej JSFP), z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa.

Suma pomocy uzyskanej przez podmiot będący beneficjentem lub grantobiorcą przyznawana będzie w wysokości nie wyższej niż 500 tys. zł, z wyłączeniem LGD i JSFP.

Uzasadnienie do wysokości premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej - wysoka inflacja, wzrost przeciętnego wynagrodzenia za pracę w gospodarce narodowej, wzrost cen sprzętów, maszyn i urządzeń oraz kosztów prowadzenia działalności: podatki i składki, energii, itp. Wysokość udzielanej premii w ramach LSR Ziemia Lubawska na lata 2015-2022 wynosiła 50 tys. zł. Podczas konsultacji społecznych, a w szczególności podczas spotkania sektorowego z przedsiębiorcami uczestnicy wskazali konieczność zwiększenia wsparcia dwukrotnie, tłumacząc, że nowopowstałe przedsiębiorstwa nie są w stanie utrzymać się na rynku ponad rok.

Zmiana procedur i lokalnych kryteriów wyboru operacji może być dokonana na wniosek Rady LGD, jeżeli dokumenty wymagają usprawnienia lub uaktualnienia, w związku zmianami dokumentów programowych lub

rozporządzeń, dotyczących zagadnień objętych LSR (na skutek zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych obszaru objętego LSR) lub w wyniku monitoringu wdrażania LSR (ryzykiem nie osiągnięcia celów i wskaźników).

Proces zmian kryteriów wygląda następująco: wniosek co najmniej połowy członków Rady lub rekomendacje dotyczące lokalnych kryteriów wyboru w ramach ewaluacji rocznej → przygotowanie zmian kryteriów (Biuro LGD przy współpracy Zarządu LGD) → akceptacja zmian (Zarząd LGD) → skierowanie zmian do konsultacji społecznych → wniosek do Samorządu Województwa (Zarząd) → zgoda Samorządu Województwa → zatwierdzenie zmian kryteriach (uchwała Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia).

Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów ustala się w następujący sposób:

a) poprzez średnią arytmetyczną ocen dokonywaną przez Radę, b) operacjami wybranymi przez Radę do finansowania są tylko te operacje, które spełniły minimalne kryteria wyboru o których mowa w ogłoszeniu konkursowym, a więc uzyskały ocenę końcową wynoszącą co najmniej 40% maksymalnej liczby punktów możliwej do uzyskania.

Podczas dokonywania wyboru operacji stosuje się:

- procedurę zapewniającą bezstronność członków Rady,
- dokonanie wyboru operacji w oparciu o kryteria wyboru operacji,
- zapewnienia, że skład Rady jest zgodny z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b rozp. nr 2021/1060,
- zapewnienie zachowania parytetu określonego w art. 33 ust. 3 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060,
- zapewnienie, że skład Rady jest zgodny ze strukturą określoną w LSR, lub w przypadku zmiany - Zarząd Województwa nie wniósł sprzeciwu,
- ustalenie kwoty wsparcia.

3. Innowacyjność i partnerstwo

Zakłada się, że realizacja operacji z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań przyczyni się do rozwoju obszaru LGD Ziemia Lubawska. Innowacyjność jest pojęciem bardzo szerokim. Na potrzeby LSR zdefiniowano **pojęcie innowacyjności** jako **wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych na obszarze LGD Ziemia Lubawska.**

Animowanie do wdrażania innowacji i partnerstwa:

- kampania informacyjno-edukacyjna – organizacja szkoleń, warsztatów, indywidualnego doradztwa z aplikowania o środki z elementami innowacyjności lub partnerstwa;
- współpraca z instytucjami wspierającymi innowacje (m.in. z parkami technologicznymi, centrami transferu technologii, Enterprise Europe Network) – uczestnictwo instytucji w spotkaniach/szkoleniach LGD, inicjowania współpracy z przedsiębiorstwami, w tym zagranicznymi;
- kryteria premiujące innowacyjność w przedsięwzięciach: P.1.1. *Rozwój infrastruktury lokalnej*, P.1.2. *Kompetencje społeczne*, P.2.1. *Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne*, P.2.2. *Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej*, P.2.3. *Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych*, P.3.1. *Budowa marki Ziemi Lubawskiej*, P.3.2. *Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi*:
 - **Charakter innowacyjności:** Operacja ma charakter innowacji „kreatywnej” - powstaje w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczy nowych produktów, usług, procesów lub organizacji – 2 pkt., Operacja ma charakter innowacji „imitującej” – wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji. Dotyczy nowego sposobu wykorzystywania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych – 1 pkt., Operacja ma charakter innowacji „pozornej” albo operacja nie ma innowacyjnego charakteru – są to drobne zmiany oferujące rzekome nowości – 0 pkt.;

- *Skala innowacyjności*: Operacja ma charakter innowacyjny na skalę co najmniej województwa – 2 pkt., Operacja ma charakter innowacyjny na skalę obszaru LGD Ziemia Lubawska – 1 pkt., Operacja nie ma charakteru innowacyjnego – 0 pkt.;
- kryteria premiujące partnerstwo w przedsięwzięciu:

- P.1.2. *Kompetencje społeczne*:

Operacje/projekty realizowane w partnerstwie: Projekty partnerskie międzynarodowe - 3 pkt., Projekty partnerskie z obszarów różnych LSR w Polsce - 2 pkt., Operacja w partnerstwie (partner/rzy z obszaru jednej LSR) - 1 pkt., Projekt realizowany samodzielnie przez Wnioskodawcę, bez zaangażowania partnerów - 0 pkt.

* Punktacji nie będzie podlegać premiowanie przez LGD operacji/projektów, z których specyfiki wynika, że jedyną ich formą realizacji jest partnerstwo.

- P.3.2. Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi oraz P.3.3. Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowego do rozwoju turystyki:

Operacje/projekty realizowane w partnerstwie: Operacja w partnerstwie (partner/rzy z obszaru jednej LSR) - 2 pkt., Projekt realizowany samodzielnie przez Wnioskodawcę, bez zaangażowania partnerów – 0 pkt.

- kampania informacyjna o efektach realizacji LSR (konferencja informacyjno-promocyjna nt. wdrażania LSR, artykuły na www, portalach społecznościowych) - pokazywanie dobrych praktyk z realizacji operacji innowacyjnych i partnerskich na obszarze LGD Ziemia Lubawska, jak również poza obszarem.

Rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw powinien być oparty na rozwoju zrównoważonym opartym na wiedzy i innowacjach, dążący do poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw przy zachowaniu dbałości o środowisko (punkty premiujące) oraz jakość życia na obszarach wiejskich (punkty premiujące m.in. stworzenie nowych miejsc pracy, produktu/usługi).

4. Projekty grantowe, operacje własne

W ramach LSR będą realizowane **projekty grantowe** związane z następującymi przedsięwzięciami:

- P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych*: **5 projektów grantowych dedykowanych dla danych grup szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR**: osób w niekorzystnej sytuacji: kobiety, w szczególności powracające na rynek pracy, osób poszukujących pracy, osób z niepełnosprawnościami oraz osób młodych i seniorów. Granty mogą być udzielone na realizację operacji nieinwestycyjnych na rzecz grup osób wymagających włączenia, m.in. aktywizacja do działań na rzecz własnej społeczności, podnoszenie kompetencji i umiejętności społecznych, w tym kształtowanie świadomości obywatelskiej, postaw innowacyjnych i przedsiębiorczych.

Wysokość projektów grantowych w ramach P.1.2.: 5 x 40 tys. = 200 tys. zł.

- P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych* - **przygotowanie projektów partnerskich z podmiotem z obszaru innej LSR z Polski**.

LGD będzie wspierało formę współpracy na obszarze LSR tj. animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy z innymi podmiotami poprzez szkolenia, spotkania aktywizacyjne, dobre praktyki itp. Ponadto przez stronę internetową jest możliwość zgłaszania pomysłów na realizację nowych projektów, w tym również we współpracy oraz poszukiwanie partnerów.

Zakres projektu grantowego będzie zgodny z obszarem interwencji Przedsięwzięcia P.1.2. (więcej w Rozdziale VI.3. *Sposób realizacji przedsięwzięć*), mający na celu wymianę doświadczeń, projektowanie wspólnych działań i znajdowanie wspólnych rozwiązań problemów.

Wysokość projektu grantowego na przygotowanie projektów partnerskich z podmiotem z obszaru innej LSR z Polski w ramach P.1.2.: 100 tys. zł

W przypadku otrzymania wsparcia na przygotowanie projektu partnerskiego, **grantobiorca jest zobowiązany do ubiegania się o wsparcie na jego realizację z dedykowanego konkursu na wybór operacji**

w partnerstwie (z partnerem krajowym i zagranicznym) w ramach P.1.2. Zakłada się, że projekty w partnerstwie zwiększą aktywność mieszkańców, a ich rezultaty zostaną wdrożone na obszarze LSR, poprawiając jakość życia społeczeństwa lokalnego.

- P.3.2. *Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi*, w ramach przedsięwzięcia każda **koncepcja inteligentnej wsi** przygotowywana w ramach projektu grantowego przewiduje:
 - uwzględnienie użycia technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych lub lepszego wykorzystania wiedzy;
 - korzyści dla lokalnej społeczności, w szczególności w zakresie poprawy jakości życia, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska i klimatu lub rozwiązywania problemów dotyczących niedoinwestowania, starzejącego się społeczeństwa, wyludnienia, niewystarczającej liczby miejsc pracy lub przepaści cyfrowej;
 - możliwość realizacji w partnerstwie co najmniej z jednym podmiotem z obszaru nią objętego.

Zakłada się **6 projektów grantowych na przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, jeden projekt na jedną gminę wiejską objętą LSR**. W ramach projektu grantowego wybierze się 5 najlepszych grantów do realizacji, czyli łącznie w ramach LSR zostanie przygotowanych 30 koncepcji inteligentnych wsi.

Wysokość projektów grantowych w ramach P.3.2.: 6 x 20 tys.= 120 tys. zł.

- P.3.3. *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki* - w ramach tego przedsięwzięcia możliwe są realizacje operacji tzw. miękkich i infrastrukturalnych zgodnie z *Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrożenia LSR*. Przewiduje się projekty związane z identyfikacją, oznakowaniem, ochroną, zabezpieczeniem i promocją dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

Wysokość projektu grantowego w ramach P.3.3.: 100 tys. zł.

Wielkość grantu musi być zgodna z *Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrożenia LSR* Maksymalna kwota przyznanego grantu nie może być większa od kwoty określonej w obowiązujących przepisach prawa.

Operacja własna będzie realizowana w ramach P.3.1. *Budowa marki Ziemia Lubawska* z uwagi na szeroki jego zakres. Projekt przyniesie korzyść całej społeczności lokalnej i będzie realizować cele publiczne i niekomercyjne. W celu **zwiększenia rozpoznawalności Ziemi Lubawskiej i tym samym zwiększenia atrakcyjności turystycznej**, LGD zrealizuje operację wykorzystując zdobyte informacje z innych przedsięwzięć (P.1.1. *Rozwój infrastruktury lokalnej*, P.2.1. *Podjęmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne*, P.2.2. *Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej*, P.2.3. *Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych* oraz P.3.3. *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki*) i **stworzy innowacyjny produkt - interaktywną mapę**, na której zostaną umieszczone najważniejsze informacje i obiekty związane z dziedzictwem historyczno-kulturowo-przyrodniczym, atrakcjami turystycznymi i rekreacyjnymi, gospodarstwami agroturystykami i zagrodami edukacyjnymi. Mapę będzie można zeskanować za pomocą kodu QR. Mapa będzie znajdowała się na stronie internetowej LGD, na każdym portalu gminnym/miejskim, informacji turystycznej oraz w mediach społecznościowych. Dodatkowo mapa będzie dostępna dla wszystkich, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Zakłada się, że mapa będzie w języku polskim, angielskim, niemieckim i ukraińskim oraz będzie aktualizowana raz na rok. Z mapy będą mogli skorzystać nie tylko turyści i mieszkańcy, ale również nowe pokolenie społeczeństwa Ziemi Lubawskiej w celu wzmacniania tożsamości lokalnej.

Wysokość operacji własnej w ramach P.3.1: 75 500,00 EUR (ok. 340 000,00 zł)

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA

Założenia harmonogramu osiągania celów i wskaźników

Plan działania zakłada realizację LSR w 3 etapach:

1. do 30 czerwca 2026 r.
2. do 31 grudnia 2027 r.
3. do 30 czerwca 2029 r.

Poszczególne etapy wdrożenia LSR będą podobne, co do sposobu i rozpoczną się kampanią informacyjną nt. naborów wniosków oraz kampanią informacyjno- edukacyjną (więcej w Załączniku nr 5 *Plan Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023 – 2030*), których celem jest realizacja działań doradczych, animacyjnych, szkoleniowych i warsztatowych dotyczących zasad aplikowania zgodnie z regulaminem konkursów LSR. Powyższe działania pozwolą potencjalnym wnioskodawcom na zdobycie wiedzy i przygotowanie dobrze jakościowego wniosku. Najwięcej przedsięwzięć zaplanowano do realizacji w pierwszym etapie i najwięcej wskaźników zostanie wtedy również osiągniętych.

Z konsultacji społecznych wynika gotowość potencjalnych wnioskodawców do realizacji operacji, niemniej jednak zakłada się, że pierwsze nabory wniosków zostaną skierowane do jednostek samorządu terytorialnego, którzy będą realizować projekty infrastrukturalne, komplementarne do realizacji przedsięwzięć P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych*. Dla pozostałych potencjalnych wnioskodawców zostaną zintensyfikowane działania promocyjne wskazane w *Planie Komunikacyjnym*, w tym spotkania, szkolenia i indywidualne doradztwo. Kolejnymi uruchamianymi konkursami będą nabory na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej, dedykowane przede wszystkim osobom w niekorzystnej sytuacji, w celu zniwelowania zagrożenia wykluczenia społecznego. Przedsięwzięcie będzie poprzedzone projektem grantowym w ramach P.1.2. związanym z kształtowaniem postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych. Ważnym przedsięwzięciem, które musi być zrealizowane w I etapie realizacji LSR i zakończone, rozumiane jako złożenie wniosku o płatność do 30 czerwca 2027 r., jest projekt grantowy z zakresu przygotowania koncepcji wsi.

Nabory wniosków w ramach poszczególnych przedsięwzięć będą prowadzone sukcesywnie, do wyczerpania alokacji lub osiągnięcia planowanych wskaźników.

Sposób osiągnięcia wskaźników: po wypłaceniu ostatecznej refundacji w ramach realizacji naborów wniosków (tryb konkursowy, projekt grantowy i operacja własna), a także działalności bieżącej LGD, w tym aktywizacji; zakłada się, że wskaźnik zostanie ociążnięty maksymalnie do 36 miesięcy¹², ale nie później niż do 30 czerwca 2029 r.

Kamienie milowe realizacji LSR

Zgodnie z §9 ust. 1 i ust. 2 *Umowy o warunkach i sposobie realizacji Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* wyszczególniono następujące **kamienie milowe realizacji LSR**:

- 30 czerwca 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR osiągnie co najmniej 40% wartości środków finansowych na wdrażanie LSR;
- 31 grudnia 2027 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR osiągnie co najmniej 80% wartości środków finansowych na wdrażanie LSR.

Szczegółowy postęp realizacji wskaźników na poszczególne lata został ujęty w Załączniku nr 2 *Plan działania*.

¹² Rozdział IV.4. ust.1 pkt. 2) Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrożenia LSR

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR

Opis źródeł, z których przewiduje się finansowanie działalności LGD

Realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na lata 2023-2030 opierać się będzie o środki w ramach PS WPR na lata 2023-2027, zgodnie z **Załącznikiem nr 3 Budżet LSR** i **Załącznikiem nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR do LSR**. Zaplanowany budżet wynosi:

- 2 250 000,00 EUR – kwota na wdrażanie LSR,
- 512 500,00 EUR – kwota na zarządzanie LSR

i nie przekracza kwoty wynikającej z Załącznika nr 4 do regulaminu konkursu na wybór LSR – *Sposób ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR*, ogłoszonego w dniu 9 marca 2023 r.

Ponadto LSR LGD Ziemia Lubawska jest monofunduszowa, dlatego też w związku z ograniczonym wsparciem finansowym w ramach LSR zakłada się, że przedsięwzięcia (P.1.2. *Rozwój kompetencji społecznych* i P.3.3. *Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki*) będą realizowane również z innych środków niż w ramach PS WPR, m.in. z: Funduszy Europejskich dla Warmii i Mazur 2021–2027 (EFS+); Fundacji Orlen „Moje miejsce na Ziemi”; Fundacji mBanku; Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie z Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej, Programu Dotacyjnego Edukacja ekologiczna - Mikrogranty; Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z Programu Priorytetowego „Edukacja ekologiczna” Część 1) Edukacja ekologiczna na lata 2021-2025; Fundacji Sendzimira/ Programu „Zielony Lider”; Narodowego Centrum Kultury z Programu EtnoPolska.

LGD Ziemia Lubawska ma doświadczenie w realizacji projektów dedykowanych mieszkańcom obszaru, finansowanych z innych programów (więcej w Rozdziale I.2. *Opis procesu tworzenia partnerstwa*). Realizacja zintegrowanych działań w zakresie aktywności społecznej z różnych źródeł zwiększa możliwość rozwoju kompetencji i kształtowania postaw aktywnego uczestnictwa mieszkańców, co przekłada się na większe zaangażowanie społeczeństwa w rozwój obszaru LSR. Dodatkowo zakłada się również wykonanie operacji mającej na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, co wpłynie na poprawę zrównoważonego rozwoju. Ponadto realizacja projektów z zakresu dziedzictwa kulturowego wzmocni budowę marki Ziemi Lubawskiej, co bezpośrednio przełoży się na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru i tym samym na wzrost gospodarczy regionu i poziom życia mieszkańców.

Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.

Poniżej zaprezentowano powiązania budżetu finansowanego w ramach PS WPR z poszczególnymi celami LSR, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru poprzez rozwój infrastruktury publicznej i społecznej, zwiększenie kompetencji społecznych, wzrost przedsiębiorczości mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności turystycznej terenu objętego LSR.

Tabela 16. Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami

Cele LSR	Budżet na realizację celu (w EUR)	Powiązanie budżetu z celami
CEL I MIESZKAŃCY	675 000,00	W ramach celu planowane są operacje związane przede wszystkim z rozwojem infrastruktury publicznej i społecznej, w tym kulturowej, turystycznej, edukacyjnej, sportowej i rekreacyjnej, która została wskazana przez mieszkańców jako niezbędną potrzebę do realizacji w najbliższych latach (więcej w Rozdziale IV.1). Realizacja celu spełni oczekiwany efekt - zwiększenie oferty czasu wolnego i rekreacji. Należy podkreślić, że infrastruktura będzie skierowana do wszystkich grup wiekowych, w tym również do osób z niepełnosprawnościami.

		Uzupełnieniem celu będzie realizacja przedsięwzięcia związanego z rozwojem kompetencji społecznych poprzez m.in. zwiększenie udziału społeczności lokalnej w realizacji polityki zrównoważonego rozwoju obszaru Ziemia Lubawska. Jeden z projektów grantowych będzie dotyczył kształtowania postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych osób w niekorzystnej sytuacji. Zaplanowano również projekty grantowe skierowane dla osób młodych i seniorów. Na realizację celu związanego ze zwiększeniem oferty wolnego czasu, jak również z podniesieniem umiejętności społecznych przeznaczono 30% budżetu na wdrożenie LSR. Dzięki realizacji poszczególnych przedsięwzięć do 2029 r., zostaną zrealizowane następujące wskaźniki produktu: – Liczba operacji nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury lokalnej (dla P.1.1.) – 20 [szt.], – Liczba operacji wzmacniających kompetencje społeczne mieszkańców (dla P.1.2.) – 22 [szt.], i rezultatu: – Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR – 67 500,00 [osoba].
CEL II GOSPODARKA	1 350 000,00	Kluczowym elementem rozwoju gospodarczego obszaru jest wzrost przedsiębiorczości jego mieszkańców i stworzenie nowych miejsc pracy. Dlatego też, zgodnie z konsultacjami społecznymi, w ramach LSR będą finansowane operacje związane z podejmowaniem działalności gospodarczej (dedykowane przede wszystkim osobom w niekorzystnej sytuacji), jak również z jego rozwojem. Ponieważ obszar Ziemi Lubawskiej uznawany jest za atrakcyjnie przyrodniczy z potencjałem turystycznym, przewidziano środki na stworzenie/rozwój gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych, jako formę aktywności intelektualnej. Zakładanym efektem powyższych działań będzie poprawa sytuacji finansowej mieszkańców, co przełoży się przede wszystkim na poprawę jakości życia społeczeństwa lokalnego. W celu zatrzymania negatywnych trendów związanych z sferą demograficzną, a mianowicie migracjami zarobkowymi oraz rozwoju przedsiębiorczości na działania w ramach celu Gospodarka przeznaczono 60% budżetu na wdrożenie LSR. Dzięki realizacji poszczególnych przedsięwzięć do 2029 r., zostaną zrealizowane następujące wskaźniki produktu: – Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (dla P.2.1.) – 20 [szt.], – Liczba operacji polegających na wsparciu istniejącego przedsiębiorstwa (dla P.2.2.) – 12 [szt.], – Liczba operacji polegających na wsparciu pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych (dla P.2.3.) – 17 [szt.], i rezultatu: – Liczba utworzonych miejsc pracy – 20 [sztuka], – Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR – 29 [szt.].
CEL III ZIEMIA LUBAWSKA	225 000,00	Dziedzictwo historyczno-kulturowo-przyrodnicze stanowi wyznacznik tożsamości społeczeństwa lokalnego, który podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru Ziemi Lubawskiej niejednokrotnie został wskazywany jako potrzebę realizacji i wykorzystania go do

		podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru. Dlatego też podjęto decyzję o przypisaniu dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego do oddzielnego celu. W ramach przedsięwzięć będą realizowane operacje mające na celu m.in. zidentyfikowanie, ochronę i promocję dziedzictwa lokalnego. Ponadto, aby zniwelować różnice rozwojowe między małymi a większymi ośrodkami, w ramach inteligentnych wsi, będą poszukiwania takich rozwiązań, aby wdrożyć zrównoważony rozwój wsi. Podejmowane będą działania w odpowiedzi na potrzeby społeczności lokalnej i z ich inicjatywy. Na cel przeznaczono 10% budżetu na wdrożenie LSR. Dzięki realizacji poszczególnych przedsięwzięć do 2029 r., zostaną zrealizowane następujące wskaźniki produktu: – Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki (dla P.3.1.) – 1 [szt.], – Liczba opracowanych koncepcji inteligentnej wsi (dla P.3.2.) – 30 [szt.], – Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki (dla P.3.3.) – 20 [szt.], i rezultatu: – Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi – 30 [szt.].
Razem budżet	2 250 000,00 EUR	

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring będzie polegał na prowadzeniu bieżącej obserwacji procesu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD. Sprawozdanie roczne z monitoringu będzie podstawą dokonania ewaluacji.

Ewaluacja będzie to obiektywna ocena rzeczywistych efektów wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, czyli przedstawienie związków przyczynowo - skutkowych pomiędzy podjętymi działaniami, a osiągniętymi efektami.

Wyróżnione następujące etapy:

1. *Ewaluacja ex-ante*: zostanie przeprowadzona przed realizacją LSR; obejmie ocenę aktualności i poprawności LSR przed rozpoczęciem jej realizacji, zdiagnozuje potencjalne trudności w funkcjonowaniu LGD i wdrażaniu LSR.
2. *Ewaluacja on-going*: będzie opracowana na podstawie analizy i oceny wyników monitoringu (raportu), realizowanego corocznie w I kwartale roku; posłuży do ewentualnych korekt w funkcjonowaniu LGD oraz wdrażaniu LSR.
3. *Ewaluacja ex-post*: zostanie przeprowadzona po zakończeniu realizacji LSR; obejmie ocenę osiągniętych efektów oraz poziom zrealizowania zaplanowanych działań.

Głównym celem prowadzenia monitoringu i ewaluacji przez LGD Ziemia Lubawska jest stałe podnoszenie jakości jej funkcjonowania i efektywności działań w zakresie wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju. Monitoringowi i ewaluacji będą podlegać elementy przedstawione w Tabeli 17.

Tabela 17. Monitoring i ewaluacja funkcjonowania i wdrażania LSR LGD Ziemia Lubawska

Elementy podlegające badaniom	Podmioty dokonujące badania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Źródło danych	Sposób pozyskiwania danych	Sposób wykorzystania wyników badań
	MONITORING WDRAŻANIA LSR I FUNKCJONOWANIA LGD ZIEMIA LUBAWSKA				
Realizacja LSR (wskaźniki realizacji LSR, budżet LGD)	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska	Na bieżąco Pomiar częstotliwości - co roku	Rejestr doradztwa Informacje od IZ o zawartych umowach oraz wypłaconym wsparciu	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD Analiza dokumentów zewnętrznych (ARiMR)	Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going
Nabory wniosków (lokalne kryteria i procedury wyboru operacji, harmonogram)	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska	Na bieżąco Pomiar częstotliwości - co roku	Harmonogram naborów Informacje z naborów wniosków (m.in. ankiety z beneficjentami)	Analiza dokumentów wew. (m.in. ankieta, zgodność ogłaszania naborów z harmonogramem)	Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going
Szkolenia/ wydarzenia oraz doradztwo świadczonego w Biurze LGD	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska	Na bieżąco Pomiar częstotliwości - co roku	Listy obecności Ankieta oceniająca Rejestr doradztwa	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD Ankieta własna LGD	Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura i działalność LGD Ziemia Lubawska	Zarząd LGD	Na bieżąco Pomiar częstotliwości - co roku	Ankieta oceniająca wiedzę i kompetencje pracowników Ankieta oceniająca jakość działań aktywizujących Licznik odwiedzin strony www Listy obecności ze spotkań aktywizacyjnych	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD Ankieta własna LGD Ankieta własna Zarządu LGD Obserwacja własna LGD	Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going
Działalność organów LGD	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska	Na bieżąco Pomiar częstotliwości - co roku	Listy obecności z posiedzeń organów LGD Ziemia Lubawska	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD Ankieta własna LGD	Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going

Elementy podlegające badaniom	Podmioty dokonujące badania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Źródło danych	Sposób pozyskiwania danych	Sposób wykorzystania wyników badań
EWALUACJA WDRAŻANIA LSR I FUNKCJONOWANIA LGD ZIEMIA LUBAWSKA					
Realizacja LSR (wskaźniki realizacji LSR, budżet LGD)	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska i podmiot zewnętrzny/ ekspert	I kwartał lat 2024-2030 Ocena roczna 2030 r. - Ewaluacja ex post	Matryca celów LSR Informacje od IZ o zawartych umowach oraz wypłaconym wsparciu	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD i zewnętrznych (liczby operacji oraz budżety operacji, które uzyskały dofinansowanie)	Ewentualna korekta do LSR Informacja o stopniu zrealizowanych zakładanych celów i wskaźników LSR
Realizacja naborów wniosków o przyznanie pomocy (harmonogram, lokalne kryteria i procedury wyboru operacji)	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska i podmiot zewnętrzny/ ekspert	I kwartał lat 2024-2030 Ocena roczna 2030 r. - Ewaluacja ex post	Rejestr ogłaszanych naborów Rejestr doradztwa Analiza lokalnych kryteriów i procedury wyboru operacji - badania ankietowe	Analiza dokumentów wewnętrznych, w tym wniosków o płatność Ankieta własna LGD	Ewentualna korekta harmonogramów i LSR Analiza stopnia wykorzystania budżetu w ramach poszczególnych celów oraz przedsięwzięć
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura i działalność LGD	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska i podmiot zewnętrzny/ ekspert	I kwartał lat 2024-2030 Ocena roczna 2030 r. - Ewaluacja ex post	Badania ankietowe Sprawozdania z realizacji LSR Wnioski o płatność Warsztat refleksyjny	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD Ankieta własna LGD, w tym dotycząca rozpoznawalności LGD wśród mieszkańców obszaru	Ewentualna korekta sposobu świadczenia usług (w tym doradztwa) i animacji Informacja o jakości usług LGD i efektywności działań
Działalność organów LGD	Pracownicy Biura LGD Ziemia Lubawska i podmiot zewnętrzny/ ekspert	I kwartał lat 2024-2030 Ocena roczna 2030 r. - Ewaluacja ex post	Listy obecności oraz protokoły z posiedzeń Ankiety z członkami organów LGD	Analiza dokumentów wewnętrznych LGD (regulujących zasady działania Stowarzyszenia) Ankieta własna LGD	Ewentualna modyfikacja procesu zarządzania

WYKAZ TABEL, RYSUNKÓW

Tabela 1. Dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD Ziemia Lubawska	7
Tabela 2. Charakterystyka obszaru LGD Ziemia Lubawska.....	8
Tabela 3. Spójność wewnętrzna obszaru	9
Tabela 4. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej opracowania.....	12
Tabela 5. Partycypacyjny charakter LSR na etapie jej wdrażania	14
Tabela 6. Analiza SWOT	17
Tabela 7. Grupy docelowe	23
Tabela 8. Komplementarność i zintegrowanie	28
Tabela 9. Zgodność LSR z celami określonymi w ponadlokalnych strategicznych dokumentach	34
Tabela 10. Zgodność LSR z celami lokalnymi (Gmina Kurzętnik nie posiada strategii rozwoju)	35
Tabela 11. Opis i uzasadnienie celów	39
Tabela 12. Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS, sposób ich realizacji wraz z uzasadnieniem.....	42
Tabela 13. Wskaźniki celów	45
Tabela 14. Założenia do Procedur oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD.....	47
Tabela 15. Kryteria premiujące.....	48
Tabela 16. Powiązanie źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami	54
Tabela 17. Monitoring i ewaluacja funkcjonowania i wdrażania LSR LGD Ziemia Lubawska.....	57
 Rysunek 1 Obszar Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na tle województwa warmińsko-mazurskiego.....	 8

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

AKTY NORMATYWNE:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.
2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.
3. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015 poz. 1393 z późn. zm.).
4. Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) - komponent Wdrożenia LSR (projekt).

PROGRAMY I DOKUMENTY STRATEGICZNE

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.
2. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030.
3. Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.
4. Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027.
5. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grodziczno na lata 2015-2025.
6. Strategia Rozwoju Gminy Rybno na lata 2016-2025.
7. Strategia Rozwoju Gminy Lubawa na lata 2016-2025.
8. Strategia Rozwoju Miasta Lubawa do 2030 roku.
9. Strategia Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2021-2026.
10. Strategia rozwoju gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2022-2030.
11. Strategia Rozwoju Gminy Nowe Miasto Lubawskie na lata 2023-2030.

PUBLIKACJE/ARTYKUŁY

1. Abramowicz J. i in., Raport końcowy pn. Określenie optymalnego modelu funkcjonowania Lokalnych Grup Działania w nowej perspektywie finansowej oraz ocena jakości i efektywności ich funkcjonowania, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2019
2. Bański J., Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich - diagnoza i wyzwania, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. St. Leszczyckiego PAN w Warszawie
3. Kszczanowicz Laura, Dlaczego kobiety nie wracają do pracy po macierzyńskim? 500+ ma znaczenie?, 2022
4. Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source", Ocena realizacji projektów partnerskich realizowanych w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych w okresie perspektywy finansowej 2007-2013, Poznań 2010
5. Rogaczewska M. i in., Planowanie rozwoju lokalnego z udziałem społeczności. Poradnik partycypacji publicznej oparty na doświadczeniach projektu „Decydujemy razem”, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa 2014
6. Ziolo Z., Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2015
7. Zagrody edukacyjne jako przykład rolnictwa społecznego, Tygodnik Internetowy, 2022

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Załącznik nr 1. Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1. MIESZKAŃCY	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
293 500,00	P.1.1. Rozwój infrastruktury lokalnej (schemat A)	mieszkańcy	konkurs
232 000,00	P.1.1. Rozwój infrastruktury lokalnej (schemat B)	organizacje pozarządowe, mieszkańcy, instytucje kultury i sportu, kościoły i związki wyznaniowe	konkurs
149 500,00	P.1.2. Rozwój kompetencji społecznych	mieszkańcy, osoby w niekorzystnej sytuacji, osoby młode, seniorzy	konkurs/projekt partnerski/projekt grantowy/animacja
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2. GOSPODARKA	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
434 000,00	P.2.1. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	mieszkańcy, osoby w niekorzystnej sytuacji, rolnicy	konkurs
425 000,00	P.2.2. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej	mikro i mali przedsiębiorcy	konkurs
491 000,00	P.2.3. Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	rolnicy	konkurs
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3. ZIEMIA LUBAWSKA	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
75 500,00	P.3.1. Budowa marki Ziemi Lubawskiej	mieszkańcy	operacja własna
27 000,00	P.3.2. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	mieszkańcy	projekt grantowy
122 500,00	P.3.3. Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	mieszkańcy	konkurs/projekt grantowy

Załącznik nr 2. Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	MIESZKAŃCY													
P.1.1. Rozwój infrastruktury lokalnej	Liczba operacji nowych, zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów infrastruktury lokalnej	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0,00	10 [szt.]	50,0	5 [szt.]	75,0	5 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
P.1.2. Rozwój kompetencji społecznych	Liczba operacji wzmacniających kompetencje społeczne mieszkańców	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0	0 [szt.]	0	22 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1.	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury	0 [osoba]		0 [osoba]		33 750 [osoba]		16 875 [osoba]		16 875 [osoba]		0 [osoba]		PS WPR

	dzięki wsparciu z WPR													
C.2	GOSPODARKA													
P.2.1. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0 [szt.]	0,00	1 [szt.]	5,0	16 [szt.]	85,0	3 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
P.2.2. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na wsparciu istniejącego przedsiębiorstwa	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0,00	12 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
P.2.3. Rozwój pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	Liczba operacji polegających na wsparciu pozarolniczej funkcji gospodarstw rolnych	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0	17 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1.	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0 [szt.]		1 [szt.]		16 [szt.]		3 [szt.]		0 [szt.]		0 [szt.]		PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.2.	Liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR	0 [szt.]		0 [szt.]		12 [szt.]		17 [szt.]		0 [szt.]		0 [szt.]		PS WPR
C.3	ZIEMIA LUBAWSKA													
P.3.1. Budowa marki Ziemi Lubawskiej	Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0	1 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
P.3.2. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	Liczba opracowanych koncepcji inteligentnej wsi	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	100	0 [szt.]	0	30 [szt.]	100	0 [szt.]	100	0 [szt.]	100	PS WPR
P.3.3. Wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowego do rozwoju turystyki	Liczba operacji polegających na wykorzystaniu dziedzictwa historyczno-kulturowo-przyrodniczego do rozwoju turystyki	0 [szt.]	0,00	0 [szt.]	0	0 [szt.]	0	20 [szt.]	100	0 [szt.]	100,0	0 [szt.]	100,0	PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.3.1.	Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	0 [szt.]		0 [szt.]		0 [szt.]		30 [szt.]		0 [szt.]		0 [szt.]		PS WPR
---------------------------------	---	----------	--	----------	--	----------	--	-----------	--	----------	--	----------	--	---------------

Załącznik nr 3. Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFSD*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 250 000,00	0,00	0,00	2 250 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	512 500,00	0,00	0,00	512 500,00
Razem	2 762 500,00	0,00	0,00	2 762 500,00
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW. ** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSD, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Załącznik nr 4. Plan wykorzystania budżetu LSR

fundus z	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajo we)	% wykorzy st ania budżetu LSR
EFRR	0,00	0,00	411 500,00	18,29	1 026 000,00	45,60	1 238 500,00	55,04	2 015 000,00	89,56	2 037 500,00	90,56	2 250 000,00	100,00
EFS+	0,00	-	0,00	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00	-
EFRR	0,00	-	0,00	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00	-
RAZEM	0,00	0,00	411 500,00	18,29	1 026 000,00	45,60	1 238 500,00	55,04	2 015 000,00	89,56	2 037 500,00	90,56	2 250 000,00	100,00

Załącznik nr 5 Plan Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023 – 2030

Celem opracowania Planu Komunikacji LSR LGD Ziemia Lubawska na lata 2023 – 2030 jest zapewnienie komunikacji pomiędzy LGD a społecznością lokalną obszaru LGD Ziemia Lubawska podczas wdrażania strategii, w wyniku czego nastąpi pobudzenie aktywności społecznej i tym samym rozwój obszaru objętego LSR. Podstawową przesłanką opracowania Planu Komunikacji jest zapewnienie skutecznego wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska na lata 2023-2030.

Zakres Planu Konsultacji. Plan komunikacji określa cele komunikacji, działania komunikacyjne adekwatne do celów, adresatów i środki przekazu, których LGD będzie używało w przekazywaniu informacji na poszczególnych etapach wdrażania LSR. Ponadto dokument określa zakładane wskaźniki, planowane efekty działań komunikacyjnych oraz sposób badania efektywności metody, częstotliwość monitoringu i ewaluacji oraz budżet przewidziany na realizację Planu Komunikacji.

Szczegółowy zakres Planu Komunikacji zawarty jest w poniższej tabeli.

Termin	Cel komunikacji	Działanie komunikacyjne	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Zakładane wskaźniki	Planowane efekty działań komunikacyjnych	Sposób badania efektywności metody	Częstotliwość monitoringu i ewaluacji	Budżet
I poł. 2024	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o celach, zasadach przyznawania dofinansowania, typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z LSR Ukazanie roli LGD jako organizacji działającej na	Kampania informacyjna - promocyjna	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Otwarte spotkania konsultacyjne Imprezy/ wydarzenia z udziałem LGD Artykuły na www LGD i gmin na obszarze LGD Portale społecznościowe Plakaty na tablicach informacyjnych instytucji publicznych (urzędy, szkoły, kościoły) oraz LGD	Liczba otwartych spotkań – [8 sz.] Liczba artykułów na www – [12 szt.] Liczba artykułów w prasie lokalnej - [3 szt.] Liczba konsultacji w Biurze – [50 szt.] Liczba plakatów – [3 szt.]	Wzrost poziomu zainteresowania mieszkańców, podmiotów działalnością LGD Ziemia Lubawska Podniesienie liczby mieszkańców znających założenia LGD Ziemia Lubawska i wdrażania LSR	Ankieta - badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	Bieżące monitorowanie w czasie spotkań Ewaluacja okresowa na koniec 2024 roku	Liczba otwartych spotkań – 8 000 zł Liczba artykułów na www – 1 200 zł Liczba artykułów w prasie lokalnej – 4 500 zł Liczba konsultacji w Biurze – 0 zł

	rzecz rozwoju lokalnego			Korespondencja mailowa do osób, które złożyły fiszki E-mailing Konsultacje w Biurze					Liczba plakatów – 0 zł
2024 - 2030 (I kw.)	Poznanie opinii potencjalnych wnioskodawców o jakości działań podejmowanych przez LGD i usług doradczych świadczonych przez pracowników Biura	Badanie satysfakcji i jakości	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Metoda: badanie ankietowe Narzędzie: ankieta w wersji online i papierowej Artykuły na www, portalach społecznościowych E-mailing	Liczba badań – 1 [szt./rok] Liczba artykułów na www – [21 szt.] Liczba wysłanych e-maili rocznie – [100 szt.]	Poprawa samoorganizacji i zarządzania LGD Wzrost jakości oferowanych usług przez LGD	Liczba zwrotnych ankiet	Bieżące monitorowanie w czasie badania Ewaluacja okresowa na koniec każdego roku	0 zł (realizacja w ramach bieżącej działalności biura)
2024–2030 (I kw.)	Poinformowanie o terminach naborów wniosków planowanych na lata 2024-2030	Kampania informacyjna nt. naborów wniosków	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Artykuły na www, portalach społecznościowych, w prasie lokalnej E-mailing	Liczba artykułów – [6 szt.] Liczba wysłanych e-maili rocznie – [100 szt.]	Podniesienie wiedzy potencjalnych wnioskodawców nt. ogłaszanych konkursów	Ankieta - badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	Monitorowanie bieżące, podczas naboru wniosków Ewaluacja okresowa na koniec każdego roku	Liczba artykułów – 9 000 zł

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Ziemia Lubawska na lata 2023-2030

2024 - 2030	Ogłoszenie naboru wniosków celem dotarcia do jak najszerszego grona odbiorców	Kampania informacyjna nt. naborów wniosków	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Ogłoszenia na www LGD i gmin na obszarze LGD, portalach społecznościowych (m.in. LGD, JST, szkół, instytucji kultury), w prasie lokalnej Ogłoszenia w formie plakatów (na tablicach informacyjnych w instytucjach) E-mailing	Liczba ogłoszeń na www LGD oraz gmin obszaru LGD – [40 szt.] Ogłoszenia w formie plakatów – [50 szt./ nabór] Liczba wysłanych e-maili rocznie – [100 szt.]	Podniesienie wiedzy potencjalnych wnioskodawców nt. ogłaszanych konkursów	Ankieta - badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	Monitorowanie bieżące, podczas naboru wniosków Ewaluacja okresowa na koniec każdego roku	Liczba ogłoszeń na www LGD oraz gmin obszaru LGD – 2 000 zł Ogłoszenia w formie plakatów – 3 500 zł
2024 - 2030	Działania doradcze, animacyjne, szkoleniowe i warsztatowe dotyczące zasad aplikowania, zgodnie z regulaminem konkursów LSR	Kampania informacyjno-edukacyjna	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Szkolenia Ogłoszenia na www LGD i gmin na obszarze LGD, portalach społecznościowych Doradztwo bezpośrednie E-mailing	Liczba szkoleń – [6 szt.] Liczba animacji – [35 szt.] Liczba ogłoszeń na www LGD oraz gmin obszaru LGD – [40 szt.] Liczba udzielonego doradztwa – [300 szt.] Liczba wysłanych e-	Liczba złożonych wniosków aplikacyjnych na poziomie zakładanych w planie działania wskaźników na 2024-2030	Ankieta - badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	Monitorowanie bieżące, podczas naboru wniosków Ewaluacja okresowa na koniec każdego roku	Liczba szkoleń – 120 000 zł Liczba animacji – 175 000 zł Liczba ogłoszeń na www LGD oraz gmin obszaru LGD – 2 000 zł Liczba udzielonego

					maili rocznie – [50 szt.]				o doradztwa – 30 000 zł Liczba wysłanych e-maili rocznie – 0 zł
2024 - 2030 (IV kw.)	Poinformowanie o efektach realizacji LSR i wzmocnienie roli LGD w rozwoju obszarów wiejskich	Kampania informacyjna o efektach realizacji LSR	Mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup szczególnie istotnych z punktu realizacji LSR (w tym grup w niekorzystnej sytuacji) Organizacje pozarządowe Potencjalni wnioskodawcy	Konferencja informacyjno- promocyjna nt. wdrażania LSR Artykuły na www, portalach społecznościowych	Liczba spotkań – 1 [szt./rok] Liczba artykułów na www – [5 szt.]	Wzrost wiedzy społeczności lokalnej nt. stopnia realizacji LSR przez LGD Ziemia Lubawska	Ankieta - badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	Bieżące Monitorowanie, w czasie spotkań Ewaluacja okresowa na koniec każdego roku i na koniec okresu realizacji LSR	Liczba spotkań – 210 000 zł Liczba artykułów na www – 3 500 zł
RAZEM PLN									568 700
RAZEM EUR									126 378

Plan Komunikacji będzie poddawany systematycznej ocenie w ramach bieżącego monitoringu i corocznych badań ewaluacyjnych przeprowadzanych przez LGD. Jeżeli podczas badań, LGD zaobserwuje problemy i zagrożenia realizacji założonych celów i wskaźników w LSR, zostaną wdrożone następujące działania naprawcze:

Zagrożenia	Działania naprawcze
Problem z realizacją LSR	Zwiększenie intensywności działań komunikacyjnych opartych na szerszej kampanii informacyjno-promocyjnej.
Zmiana popularności środka przekazu wśród grupy docelowej	Monitoring skuteczności środków przekazu, wykorzystanie innych środków przekazu o zwiększonym zasięgu.
Zmiana środka przekazu ze względu na nieprzewidziane okoliczności	Zmiana środka przekazu i dostosowanie do nowych realiów.
Niezrozumiane informacje/ nieczytelny przekaz	Tworzenie informacji w sposób czytelny i zrozumiały, w tym pozabawienie, w miarę możliwości, nomenklatury unijnej.
Niska jakość składanych wniosków	Zwiększenie intensywności działań komunikacyjnych opartych na szerszej kampanii informacyjno-edukacyjnej (np. organizowanie spotkań, szkoleń, indywidualnego doradztwa).
Brak zainteresowania działaniami realizowanymi przez LGD (np. spotkania, szkolenia, wydarzenia, imprezy)	Monitoring skuteczności środków przekazu, wykorzystanie innych środków przekazu o zwiększonym zasięgu.
Brak zaufania do LGD Ziemia Lubawska	Bezpośrednie rozmowy ze społecznością lokalną, z przedstawicielami organizacji pozarządowymi, podmiotami gospodarczymi, spotkania informacyjne, udział w imprezach i wydarzeniach gminnych.
Niskie poparcie społeczne dla działań realizowanych przez LGD Ziemia Lubawska	Zwiększenie intensywności działań komunikacyjnych opartych na szerszej kampanii informacyjno-promocyjnej, spotkania ukazujące dobre praktyki na terenie objętym LSR.

Roczne Plany Konsultacji oraz coroczne raporty z realizacji działań będą umieszczane do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD.